

T. C
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLAR İÇİN YEME
DAVRANIŞI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNİN
TÜRK ÇOCUKLARINA UYARLANMASI**

Hatice ÜNLÜ
(Yüksek Lisans Tezi)

İstanbul, 2011

T. C
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLAR İÇİN YEME
DAVRANIŞI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNİN
TÜRK ÇOCUKLARINA UYARLANMASI

Hatice ÜNLÜ
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Prof. Dr. Yıldız GÜVEN

İstanbul, 2011

ONAY

Hatice ÜNLÜ tarafından hazırlanan OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLAR İÇİN YEME DAVRANIŞI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNİN TÜRK ÇOCUKLARINA UYARLANMASI konulu bu çalışma, 27/09/2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İmzalar

Danışman; Prof. Dr. Yıldız GÜVEN

.....

Üye; Doç. Dr. Rengin ZEMBAT

.....

Üye; Yrd. Doç. Dr. Semai TUZCUOĞLU

.....

ÖZGEÇMİŞ

EĞİTİMİ

2008- 2011
Yüksek Lisans

Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Okulöncesi Öğretmenliği

2003-2008
Lisans

Ege Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Okulöncesi Eğitim Öğretmenliği

2000-2002
Ön Lisans

Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu
Anestezi Teknikerliği

1995-1999
Lise

Karaman Lisesi Yabancı Dil Ağırlıklı Bölüm

1992-1995
Ortaokul

Karaman Anafartalar Orta Okulu

1987-1992
İlkokul

Karaman Mecidiye Köyü İlkokulu

İŞ DENEYİMLERİ

- 2009 İstanbul Şişli Handan Ziya Öniş İlköğretim Okulu Okul Öncesi Öğretmeni olarak devam görevime devam etmekteyim.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Görev Yaptığı Kurum
E-Posta

Handan Ziya Öniş İlköğretim Okulu
hatice.yank@gmail.com

ÖNSÖZ

Beslenme insanın en temel ihtiyaçlarından birisi olup, özellikle son yıllarda daha fazla üzerinde durulması gereken bir konu haline gelmiştir. Toplumun sağlıklı nesillere sahip olması, bireylerin yeterli ve dengeli beslenmesinden, kısaca sağlıklı beslenmesinden geçmektedir. Sağlıklı beslenme ise ancak doğru geliştirilen yeme davranışları ile mümkün olabilir.

Okul öncesi dönem, birçok konuda bir dönüm noktası olduğu gibi, beslenme konusunda da bir dönüm noktasıdır. Sağlıklı beslenme alışkanlığının oluşturulabilmesi için gereken olumlu yeme davranışları okul öncesi dönemde kazanılmakta ve bu dönemde çocuğun yeme davranışları ve yeme alışkanlıkları başta aile olmak üzere birçok faktörden etkilenmektedir.

Okul öncesi dönem 4-6 yaş çocuklarının sahip oldukları yeme davranışlarının değerlendirilmesi amaçlanarak yola çıkılan bu çalışmada, her zaman ve her durumda, ilgi, destek ve zamanını esirgemeyen, engin hoşgörüsü ile beni cesaretlendiren ve derin bilgisine hayranlık duyduğum değerli danışmanım sayın Prof. Dr. Yıldız GÜVEN'e sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunmam için jüri üyeliğini kabul eden ve savunmam esnasında beni cesaretlendirerek yönlendiren değerli hocalarım sayın Doç. Dr. Rengin Zembat'a ve sayın Yrd. Doç. Dr. Semai TUZCUOĞLU'na teşekkür ederim. Araştırmama katılmayı kabul eden tüm değerli annelere ve çalışmama destek veren değerli öğretmenlere teşekkür ederim.

Hayatımın her noktasında bana her zaman destek ve güven veren, değerli eğitimci kimlikleriyle tüm çalışmalarım boyunca hep yanımda olan sevgili annem Emine YANIK ve babam İspir YANIK'a, yaşantıma hep neşe katan ve her zaman 'iyi ki var' dediğim sevgili kardeşim Tuncer YANIK'a sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım boyunca derin sabrı ve desteğiyle bana hep yardımcı olan sevgili eşim Sinan ÜNLÜ'ye ve hayatımıza girdiği günden bu yana yaşam kaynağım olan, ruhuma huzur veren biricik kızım Emine Masal ÜNLÜ'ye sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunuyor ve tezimi kızım Emine Masal ÜNLÜ'ye ithaf ediyorum.

Hatice ÜNLÜ
İstanbul, 2011

ÖZET

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLAR İÇİN YEME DAVRANIŞI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNİN TÜRK ÇOCUKLARINA UYARLANMASI

Bu araştırmanın amacı Çocuklarda Yeme Davranışları Değerlendirme Ölçeği'nin Türk Çocuklarına uyarlanmasıdır. Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği, Lynda A. Archer tarafından 1990 yılında Kanada'da geliştirilmiş ve standardize edilmiştir. Test 40 maddeden oluşmaktadır ve 2-12 yaş arası normal gelişim gösteren ve otizm tanısı konmuş çocukların yeme davranışlarını değerlendirmeyi ve karşılaştırmayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunu 26 resmi ilköğretim okuluna ve bağımsız anaokullarına devam eden 4-6 yaş arası 322 okul öncesi dönem çocuğu oluşturmaktadır.

Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği'nin Türk Çocuklarına Uyarlanması çalışmasında ilk olarak yapılan güvenilirlik ve faktör analizleri sonucunda test 28 maddeye indirgenmiştir. Anket altı alt boyuttan (Çocuğun Sergilediği Olumlu Yeme Davranışları, Çocuğun Yemek Esnasında Sergilediği Olumsuz Yeme Davranışları, Çocuğun Yemek Zamanı Dışında Sergilediği Olumsuz Yeme Davranışları, Anneye Ait Görüş ve Davranışlar, Çocuğun Yemek Hazırlanmasına İlişkin Davranışları ve Yemek Esnasında Çocuk Açısından Oluşan Olumsuz Durumlar) oluşmaktadır. Ölçeğin test-tekrar test çalışmaları, ilk uygulamadan 4 hafta sonra yapılmış ve ölçeğin güvenilir olduğu görülmüştür.

Elde edilen verilere göre yeme davranışının; çocuğun cinsiyetine (Çocuğun Yemek Hazırlanmasına İlişkin Davranışları alt boyutunda), baba yaşına (Çocuğun Yemek Esnasında Sergilediği Olumsuz Yeme Davranışları alt boyutunda), anne ve baba eğitim düzeyine (Çocuğun Yemek Zamanı Dışında Sergilediği Olumsuz Yeme Davranışları, Çocuğun Sergilediği Olumlu Yeme Davranışları ve Çocuğun Yemek Esnasında Sergilediği Olumsuz Yeme Davranışları alt boyutlarında) ve sosyo-ekonomik duruma (Çocuğun Sergilediği Olumlu Yeme Davranışları, Çocuğun Yemek Esnasında Sergilediği Olumsuz Yeme Davranışları ve Çocuğun Yemek

Zamanı Dışında Sergilediği Olumsuz Yeme Davranışları alt boyutlarında) göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Kız çocuklarının erkek çocuklara göre yemek hazırlanmasına ilişkin daha olumlu davranışlar sergiledikleri görülmüştür. Babanın yaşı arttıkça, anne ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe ve sosyo-ekonomik durum yükseldikçe çocuğun yeme davranışları olumlu yönde etkilenmektedir. Çocuğun yaşı ve annenin yaşı değişkenlerine yönelik istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmemiştir. Normal çocuklarla yaygın gelişimsel bozukluğu bulunan çocukların yeme davranışlarının karşılaştırılmasına ilişkin analiz sonuçlarında da anlamlı bir fark görülmemiştir.

Anahtar Sözcükler: Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği, çocuklarda yeme davranışı, okul öncesi dönem, yaygın gelişimsel bozukluk.

ABSTRACT

ADAPTING THE CHILDREN'S EATING BEHAVIOR INVENTORY IN PRESCHOOL PERIOD FOR TURKISH CHILDREN

Theim of this research is adapting The Children's Eating Behavior Inventory for Turkish children. The Children's Eating Behavior Inventory was developed and standardized by Lynda A. Archer in 1990, in Kanada. The test consists of 40 items and aims to assess and compare the eating behavior of children between 2-12 years normally developing children and children diagnosed with autism.

The searching group of this research consist of 322 pre-school children between 4-6 years, continuing 26 public elementary schools and in dependent preschools.

In Adaption of The Children's Eating Behavior Inventory For Turkish Children, firstly, at the and of the reliability and factor analysis, the item number of The Children's Eating Behavior Inventory has been reduced from 40 to 28. The questionnaire consists of six sub-dimensions (The Child's Positive Eating Behaviors, Negative Eating Behaviors Shown By Child During The Meal, Negative Eating Behaviors Shown By Child After The Mealtime, Opinions and Behaviors of Mother, Child's Behavior Related to Food Preparation and Adverse Conditions in Terms of Child at The Mealtime). The test-retest studies was made 4 weeks after the first application and the inventory was determined to be reliable.

According to the results of there search, it is apperant that the childrens eating behaviors are differ according to the child's gender (in sub-dimension of Child's Behavior Related to Food Preparation), the age of father (in sub-dimension of Negative Eating Behaviors Shown By Child During The Meal), mother's and father's educational level (in sub-dimensions of Negative Eating Behaviors Shown By Child After The Mealtime, The Child's Positive Eating Behaviors and Negative Eating Behaviors Shown By Child After The Mealtime), and the economic level (in sub-dimensions of The Child's Positive Eating Behaviors, Negative Eating Behaviors Shown By Child During The Meal and Negative Eating Behaviors Shown By Child After The Mealtime). On the behavior preparation of food, girls have more pozitive

behaviors than boys. As the father's age, mother's and father's educational level and socio-economic status increases, the child's eating behavior is influenced by a positive way. For variables of the child's age and mother's age a significant difference was not found statistically. It is apperant that the children with pervasive developmental disorder and normally developing children's eating behaviors are not significantly differ.

Keyword: The Children's Eating Behavior Inventory, the eating behavior in children, preschool period, pervasive developmental disorder.

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	i
ÖZGEÇMİŞ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	x
BÖLÜM I: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	3
1.3. Önem	3
1.4. Varsayımlar	4
1.5. Sınırlılıklar.....	5
BÖLÜM II: İLGİLİ ALANYAZIN.....	6
2.1. Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Beslenme ve Yeme Davranışları	6
2.1.1. Beslenme ve Yeme Davranışları.....	8
2.1.2. Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Yeme Bozuklukları	10
2.2. Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Yeme Davranışına Etki Eden Faktörler	11
2.2.1. Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Yeme Davranışlarına Ailenin Etkisi.....	12
2.2.1.1. Ailenin Yiyecek Seçimi	14
2.2.1.2. Aile Bireyleri Arasındaki Etkileşim.....	15
2.2.1.3. Ailenin Sergilediği Sınırlandırma Tutumu.....	17
2.2.1.4. Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumu	18
2.2.1.5. Televizyonun Etkisi	19
2.2.2. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yeme Davranışlarına Okulun Etkisi.....	21
2.3. Yaygın Gelişimsel Bozukluklar	23
2.3.1. Otizm ve Yeme Davranışı	24

BÖLÜM III: YÖNTEM.....	30
3.1. Araştırmanın Modeli	30
3.2. Çalışma Grubu	30
3.3. Veri Toplama Araçları	31
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	31
3.3.2. Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği (The Children's Eating Behavior Inventory)	31
3.4. Verilerin Toplanması	32
3.5. Verilerin Analizi	34
BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUM	35
4.1. Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlilik Analizleri	35
4.2. Çalışma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	38
4.3. Çocuklarda Yeme Davranışına İlişkin Bulgular	40
BÖLÜM V: SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	61
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	61
5.1.1. Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeğinin Türk Çocuklarına Uyarlanması Çalışmasına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	61
5.1.1.1. Yemek Yeme Davranışına İlişkin Bulgular ve Tartışma	62
5.2. Öneriler.....	71
KAYNAKÇA.....	74
EKLER.....	82
Ek 1. İstanbul Valiliği İzin Belgesi.....	83
Ek 2. Kişisel Bilgi Formu	84
Ek 3. Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği	85

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 2.1.	Çocuklarda Yeme Davranışlarındaki Gelişim Sırası.....	7
Tablo 2.2.	Yaygın Gelişimsel Bozukluk Olgularının Klinik Özellikleri	24
Tablo 4.1.	Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi	36
Tablo 4.2.	Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği Normal Dağılım Analizi	37
Tablo 4.3.	Çalışma Grubunun Çocuk Yaşlarına Göre Dağılımı.....	38
Tablo 4.4.	Çalışma Grubunun Çocuk Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	38
Tablo 4.5.	Çalışma Grubunun Anne Yaşlarına Göre Dağılımı	38
Tablo 4.6.	Çalışma Grubunun Baba Yaşlarına Göre Dağılımı.....	39
Tablo 4.7.	Çalışma Grubunun Anne Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı.....	39
Tablo 4.8.	Çalışma Grubunun Baba Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı	39
Tablo 4.9.	Çalışma Grubunun Annenin Algıladığı Gelir Düzeyine Göre Dağılımı	40
Tablo 4.10.	Yeme Davranışına İlişkin Tanımsal Bulgular.....	40
Tablo 4.11.	Yeme Davranışının Çocuğun Yaşına Göre Dağılımı	41
Tablo 4.12.	Yeme Davranışının Çocuğun Cinsiyetine Göre Dağılımı	43
Tablo 4.13.	Çocuklarda Yeme Davranışlarının Anne Yaşına Göre Dağılımına İlişkin Kruskal Wallis Değerleri	45
Tablo 4.14.	Çocuklarda Yeme Davranışlarının Baba Yaşına Göre Dağılımına İlişkin Kruskal Wallis Değerleri	47
Tablo 4.15.	Yeme Davranışının Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı	50
Tablo 4.16.	Yeme Davranışının Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı	53
Tablo 4.17.	Yeme Davranışının Annenin Algıladığı Gelir Düzeyine Göre Dağılımı	56
Tablo 4.18.	Yeme Davranışının Normal Gelişim Gösteren Çocuklar ve Yaygın Gelişimsel Bozukluğu (Otizm) Bulunan Çocuklara Göre Dağılımı	59

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem

Yaşamın ilk 6 yılını kapsayan dönem çocukların gelişimlerinin hızlı olduğu, karakter ve kişilik yapısının şekillenmeye başladığı en önemlisi bazı temel alışkanlıkların kolayca kazandırılabilirdiği çocuğun yaşamındaki en önemli yıllardır. Bu dönemde çocuğa kazandırılacak temel alışkanlıklar, zamanla, yönlendirmeyle ve özellikle de tekrara bağlı olarak kazanılmış davranışlara dönüşmektedir. Kazandırılan bu temel alışkanlıklar; bireyin yaşadığı doğal ve toplumsal çevreye uyumunu sağlayan davranışlardır, bu davranışlar bir kez kazanıldıktan sonra tekrarlanarak çoğu kez yaşam boyu varlıklarını sürdürürler (Demiröz ve Dinçer,2004).Böylece çocuk ilk yaştan itibaren giderek bağımsızlık kazanmaya başlar ve aile içinde büyüyen ve gelişen bir birey haline gelir. Bu büyüme ve gelişme döneminde çocuğun yeme alışkanlıkları da doğrudan veya dolaylı olarak ailenin, özellikle anne ve babanın beslenme alışkanlıklarından etkilenmektedir (Köksal ve Gökmen, 2000).

Okul öncesi dönemde evde kazanılan doğru beslenme alışkanlıklarının yerleştiği, bu alışkanlıkların okul dönemindeki yeme davranışlarını da etkilediği hatta yetişkin birer birey haline gelindiğinde oluşabilecek sağlık sorunlarıyla bile ilintili olduğu bilinen bir süreçtir. Bu dönemde doğru yeme davranışları kazanma konusunda anne, baba ve aile büyükleri önemli birer örnek teşkil etmektedir.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar, gelişim özellikleri gereği besin seçimlerini yeterli ve dengeli beslenme yönünde yapamazlar. Bu dönemdeki çocuklara, besleyicilik açısından uygun ve büyümelerini sağlayacak besinler büyükler tarafından verilmeli ve aynı zamanda olumlu yeme davranışları kazandırılmalıdır (Birch, Johnson, Andresen, Peters & Schulte, 1991).

Sağlıklı bireyler yetiştirebilmek için özellikle çocukluk dönemi beslenmesine önem verilmelidir. Çocuğu beslerken amaç onun normal, sağlıklı büyüme ve gelişmesini sağlamaktır (Yalçın, 1992).Çocuklar erişkinliğe kadar, ailelerinin besin seçimi ve

tercihlerine bağılıdırlar. Büyüdükçe, harcanacak paraları oldukça, okula gittikçe ve insanlarla ilişkileri arttıkça yiyecek seçimleri, kendi seçimleri olmaya başlar. Böylece okul öncesi ve okul çağındaki edinimleri, çocuğun gelecekteki yiyecek tercihlerini belirler (Kaya, 1999). Okul öncesi dönem çocuklarında yeme davranışı bozuklukları genellikle psikolojik nedenlerle ortaya çıkar. Çünkü beslenme bu dönemde, çocuk ve ailesi arasındaki duygu alış verişini belirtmenin en iyi yoludur. Yeme davranışı çocuk tarafından anne babaya karşı kullanılan en güçlü silahtır ve olumsuz yeme davranışının devam etmesi bazen kaygıya kadar varan sorunlara neden olur.

Yeme davranışı problemleri normal gelişim gösteren çocuklarda görülmekle birlikte, yaygın gelişimsel bozukluğu bulunan çocuklarda da sıklıkla görülmektedir. Yaygın gelişimsel bozukluklar erken çocukluk döneminde insanın zihinsel, dilsel ve motor gelişimlerini, aynı zamanda sosyalleşmesini de olumsuz yönde etkileyen bir grup nöropsikiyatrik hastalıklardır. İnsan gelişiminin birçok alanını etkileyerek yaşam boyu süren bu hastalıklar; Rett bozukluğu, çocukluğun dezintegratif bozukluğu, başka türlü adlandırılmayan yaygın gelişimsel bozukluk (atipik otizm), Asperger bozukluğu (Aspergersendromu) ve otizm olarak adlandırılırlar.

Yaygın gelişimsel bozukluklar, dili anlama ve kullanmada zorluk, göz teması kuramama, işaret etmede zorluk ve yüz mimiklerinin olmaması, oyuncak ve diğer nesnelere olağandışı oynamak, alışılan ortamdan farklı bir ortama girildiğinde zorluk çekme, tekrarlayan vücut hareketleri gibi davranışlarla karakterizedir. Bu çocukların yeme davranışı problemleri olduğu bilinse de, dünyada bu konuda yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır.

Türkiye beslenme özellikleri yönünden hem gelişmekte olan, hem de gelişmiş ülkelerin sorunlarını birlikte içeren bir görünüme sahiptir. Sorunun tespiti ve çözümü bu anlamda büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde normal gelişim gösteren veya yaygın gelişimsel bozukluğu bulunan çocuklarda yeme davranışlarını araştıran çalışmalar bulunmamakla birlikte, normal gelişim gösteren çocuklarla yaygın gelişimsel bozukluğu bulunan çocukların yeme davranışlarını karşılaştıran çalışmalar da bulunmamaktadır. Ayrıca yeme davranışı problemi yaşayan çocuklarla ilgili araştırmalar da kısıtlıdır. Normal gelişen ve gelişim geriliği

gösteren çocukların yeme davranışlarını değerlendirmeye yönelik ölçme araçları olmadığından, yeme davranışlarını değerlendirmeye yönelik bir ölçeğin uyarlanması bu anlamda önem taşımaktadır ve bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönem (4-6 yaş) çocukları için Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği'nin (The Children's Eating Behavior Inventory) Türk çocuklarına uyarlanmasıdır.

Bu amaç çerçevesinde ulaşılmaya çalışılan alt amaçlar aşağıda verilmiştir:

1. Ölçek güvenilirlik özelliklerini taşımakta mıdır?
 - a. Ölçek iç tutarlılığa sahip midir?
 - b. Ölçek test-tekrar güvenilirliğine sahip midir?
2. Ölçek geçerlilik özelliklerini taşımakta mıdır?
 - a. Ölçek içerik geçerliliğine sahip midir?
 - b. Ölçek yapı geçerliliğine sahip midir?
3. Çocuğun Yeme Davranışı; çocuğun cinsiyetine, çocuğun yaşına, annenin yaşına, babanın yaşına, annenin eğitim durumuna ve babanın eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

1.3. Önem

Ülkemizde yeme davranışlarını ölçmeye yönelik çalışmalar ve buna yönelik kullanılan geçerli ve güvenilir ölçme araçları bulunmamaktadır. Bu nedenle, Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği'nin problemin fark edilmesi, tespiti ve ilgili mercilere yönlendirilmesi açısından önemli bir ön tarama envanteri olduğu düşünülmektedir.

Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği'nin:

- 1- Alanda normal gelişen ve yaygın gelişimsel bozukluğu(otizm) bulunan çocukların yeme davranışlarını değerlendiren ölçeklerin çok sınırlı sayıda olması nedeniyle, bu ölçeğin alandaki bu ihtiyaca cevap verebilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.
- 2- Yeme davranışını etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve konuyla ilgili sorunlara çözüm üretilmesi bakımından önemli bir çalışma olduğu düşünülmektedir.
- 3- Yeme davranışı ve yeme davranışını etkileyen faktörler hakkında elde edilen bilgiler ışığında, bu alandaki sorunları azami sınırlara indirgeyebilecek, çocuğa ve ailelere yönelik eğitim programları geliştirilebilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.
- 4- Ayrıca yaygın gelişimsel bozukluğu bulunan çocuklara yönelik destek hizmetlerinin planlanmasına katkı sağlayacak ve özel eğitim alanında çalışan uzmanlara yol gösterecek bir çalışma olduğu düşünülmektedir.
- 5- Bu alanda yapılacak olan yeni araştırmalara önayak olması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.
- 6- Okul yöneticileri, öğretmenler, psikolojik danışmanlar ve çocuk psikologları gibi ilgili kişilere, çocuğu tanıma ve çocuğa ve ailesine yeme davranışı problemleri konusunda yardımcı olma olanağı sağlayacak önemli bir ölçme aracı olduğu düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmada:

- 1- Kişisel Bilgi Formu ve Yeme Davranışları Değerlendirme Ölçeğinin anneler tarafından içtenlikle cevaplandırıldığı,
- 2- Araştırmaya katılan ve yaygın gelişimsel bozukluğu bulunan çocukların doktor raporları ile Rehberlik ve Araştırma Merkezi raporlarındaki tanılarının doğru olduğu,

- 3- Uygulama yapılan okullardaki normal gelişim gösteren ve yaygın gelişimsel bozukluğu bulunan çocukların evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma İstanbul ilinde ikamet eden ailelerin normal gelişim gösteren ve yaygın gelişimsel bozukluğu bulunan çocukları ile sınırlıdır.

Bu araştırma Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar ile sınırlıdır.

Bu araştırmanın geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 4-6 yaş okul öncesi dönemdeki normal gelişim gösteren 322 çocuk ve 4-6 yaş dönemindeki yaygın gelişimsel bozukluğu bulunan 24 çocuk ile sınırlıdır.

BÖLÜM II **İLGİLİ ALANYAZIN**

2.1. Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Beslenme ve Yeme Davranışları

Beslenme anne karnında başlar. Annenin gebe kalmadan önceki beslenme durumu da bebeğin sağlığı için büyük önem taşır. Gebelikten önce yeterli ve dengeli beslenmiş, sağlıklı annelerin gebelikleri daha sorunsuz geçer. Annenin gebeliği boyunca yeterli ve dengeli beslenmiş olması, sağlıklı bebek dünyaya getirebilmenin en temel koşuludur. Sağlıklı olarak dünyaya gelen bebek, yeterli ve dengeli beslenmenin sürmesi ve iyi bir bakım ile (aşılar, banyo, güneşlenme, egzersiz vb.) sağlıklı bir çocuk olarak büyür ve gelişir (Baysal ve Arslan, 2000).

Çocuklukta geliştirilen yeme alışkanlıkları çocuklar okula başladıklarında, çocukluktan yetişkinliğe geçerkenki beslenme seçimlerinde devam ettirilir. Bundan dolayı, okul öncesi dönemdeki beslenme eğitimi yaşam boyu sağlıklı yeme alışkanlıkları için bir temel oluşturabilir (Matheson, Spranger, & Saxe, 2002). Ayrıca, okul öncesi dönem gıda alışkanlıklarının kazanıldığı, hoşlanılan ve hoşlanılmayan gıdaların belirlendiği dönemdir. Bu dönemde iyi beslenme alışkanlıklarının kazandırılması ile çocuk yaşamı boyunca doğru ve dengeli beslenebilir (Arlı, Şanlıer, Küçükkömürler ve Yaman,2003).

Okul öncesi dönemdeki beslenmenin amacı; yeterli besin çeşitliliği ile en uygun büyüme ve gelişmenin sağlanmasıdır. Büyüme hızının yavaş olduğu, motor gelişimin hızla gerçekleştiği bu dönemde beslenmede öğün düzeninin planlanması, yemek yeme davranışı geliştirilmesi ve yaşam boyu pozitif beslenme alışkanlıklarının kazandırılması hedef olmalıdır (Kutluay ve Merdol, 1999).

Bir-beş yaş arasındaki çocukların en sıklıkla karşılaşılan davranışı, yiyeceği reddetmesi ve ailesine ya da çevresine duyduğu tepkiyi yemek yememekle dile getirmesidir. Ayrıca çoğu zaman ailenin bir arada olduğu aile sofrası aynı zamanda tartışma ortamı olduğundan ve çocuğun sofrada iken ikaz edilmesi, cezalandırılması ve başka çocuklarla kıyaslanması gibi davranışlar çocuğun besini reddetmesine

neden olabilir. İştahsızlıktaki isteksizlik ve dalgalanmalar davranışlara da yansır (Köksal ve Gökmen, 2002).

Çocuklarda yeme davranışlarındaki gelişim sırası ve yaşa göre göstermeleri gereken yeme davranışları Tablo 2.1’de gösterilmiştir

Tablo 2.1. Çocuklarda Yeme Davranışlarındaki Gelişim Sırası

Yaş (ay)	Yeme Davranışı
0-4	Emme ve yumma refleksi doğumdan gelir. Dördüncü ayda besinleri görünce fark eder.
5-8	Beşinci ayda bazı besinleri(elma, havuç vb) elinde tutar. Desteksiz oturur. İki eliyle biberonu tutar.
9-11	Elindeki besinleri ağızına götürerek emmeye başlar. Besinleri çiğnemeye başlar. Yardımla bardaktan su ve süt içebilir.
12-18	Biberonu bırakır. Boş tabağı uzatır. Dökerek de olsa kaşıkla yemeye başlar. Masaya oturur.
19-22	Yardımsız olarak bardaktan su ve süt içebilir. Dökmeden kaşıkla yiyebilir. Kâğıda sarılı besinlerin kâğıdını açar.
23-24	Çatal kullanmaya başlar.
25-36	Şişedeki sıvıyı tek başına bardağa boşaltır. Pipetle su-süt gibi içecekler içer. Üç yaşında, tamamen yardımsız yemek yer.
4-6 Yaş	Peçete kullanır. Yemek için doğru araç gereci seçer ve doğru aracı seçerek uygun biçimde kullanır. Bıçakla yumuşak şeyleri keser ve bıçağı ekmeğe yağ sürmek için kullanır. Bardağa taşırmadan su doldurur ve dökmeden taşır. Serviste yiyecekleri tabağına alır. Yemeğini normal sürede bitirir.

Kaynak: Bulduk, Yabancı ve Demircioğlu,(2002); MED, 2001

Okul öncesi dönem çocuğunun yeme davranışlarını düzenlemeye katkıda bulunmak çocuğun gelecekteki sağlığı ve yeme davranışları üzerinde etkili olacaktır (Anon, 2002).

Bu dönemde çocuğun yeme davranışlarını düzenlemeye katkıda bulunabilmek için öncelikli olarak anne babanın bu dönem çocuğunun sergilemesi gereken yeme

davranışlarını iyi bilmesi ve çocuğun sergilediği olumlu ve olumsuz davranışlara karşı nasıl bir tutum içerisinde olmaları gerektiğinin farkında olmaları gerekmektedir (Bulduk ve diğerleri, 2002).

Okul öncesi dönem çocuğu, besinlere karşı belirli ve kesin tavırlar koymaya başlar. Bu yaş grubu çocuklar besin grupları içinde en az sebzeleri severler. Ayrıca bu yaş grubu çocuklar besinleri karışık olarak tüketmekten hoşlanmazlar. Besini tanıyabilecekleri şekilde görmek ister ve besinler elleri ile yiyebilecekleri şekilde olursa daha çok severler. Anneler, sebzeleri çocuklara sunarken pişirme şekli ve servisine özen göstermelidirler. Bu yaş çocuklar genellikle lahana, karnabahar, pırasa, kereviz gibi sebzeleri yemezler. Keskin tatlar ve kokulara çok hassastırlar. Bu nedenle çiğ yenebilen domates, havuç gibi sebzeleri pişmiş diğer sebze yemeklerinden daha çok tercih ederler. Bu tür sebzeler ince kesilip verilirse daha kolay ve severek tüketirler. Birçok sebzeyi sevmiyor ve yemiyor diye çocuğu hırpalamak ve üzme doğru değildir. Sınırlı da olsa yediği birkaç sebze ve yediği çeşitli meyveler, sebze ve meyve grubundan alması gereken besin öğelerini karşılamaya yeter. Unutulmamalıdır ki, okul öncesi dönem çocuğu besin seçicidir. Her besini iştahla yemez. Sevdikleri oldukça sınırlıdır. Aile çocuğun sevmediği yemekleri sofraya koyarak onun görmesini ve öğrenmesini sağladığı sürece, çocuk ileri yaşlarda bu yemekleri severek yiyecektir. Tekrar tekrar aynı yemeği gören çocuk genellikle bir süre sonra kendiliğinden yemeği tatmak ister (Merdol, 2008).

2.1.1. Beslenme ve Yeme Davranışları

Beslenme, insanın büyüme, gelişme, sağlıklı ve üretken olarak uzun süre yaşaması için gerekli öğeleri alıp vücudunda kullanmasıdır (Baysal ve Arslan, 2000). Beslenme, büyüme, gelişme, yaşamın ve fizyolojik işlevlerin sürdürülmesi, sağlıklı üretken olmak için besinlerin kullanılmasına denir. Beslenme anne karnından yaşlılığa kadar insan yaşamının her döneminde önemlidir (Arlı ve diğerleri, 2003).

Beslenme, insan ve tüm canlıların yaşamlarını sürdürebilmeleri için solunum, üreme ve korunma gibi gerekli bir işlevidir. Beslenmede amaç; bireyin yaşına, cinsiyetine, çalışma ve özel durumuna göre gereksinmesi olan enerji ve besin öğelerinin her birini yeterli ve dengeli miktarlarda alabilmek, bunların kaynağı olan besinleri,

besleyici değerlerini kaybetmeden ve sağlığı bozacak duruma gelmeden isleyip tüketebilmektir (Köksal, 2001).

Bir ülkenin sosyal ve ekonomik açıdan istenilen uygarlık düzeyine ulaşabilmesi; bedensel ve zihinsel açıdan güçlü, sağlıklı ve yetenekli bireylerin varlığına bağlıdır. Bunu sağlamak için bireylerin önce, aile içinden başlayarak yeterli ve dengeli beslenmeleri, bunun yanında da olumlu yeme davranışlarını ve alışkanlıklarını kazanmaları gerekir (Hasipek ve Sürücüoğlu, 1994).

Çocuğun bedensel, duygusal gelişmesini ve sosyal davranışlarını doğrudan etkileyen en önemli faktörlerden biri yasına, cinsine ve aktivitesine uygun olarak yeterli ve dengeli beslenmesidir (Ünusan, 2001).

Dünyada beslenme ile ilgili sorunlara bakıldığında, baslıca iki temel sorunun olduğu görölmektedir. Bunlardan birincisi, insanların yeterince besin maddesi bulamamasına bağlı açlık sorunu, ikincisi ise, aşırı ve dengesiz beslenmeye bağlı oluşan sağlık sorunlarıdır. Her iki durumda da, insan sağlığı risk altına girebilmekte, dünyanın bazı yerlerinde açlığa bağlı insan ölümleri görölrken, diğer bazı yerlerinde ise aşırı ve dengesiz beslenmeden kaynaklanan sağlık sorunları nedeniyle, insanlar zorluklar yasayabilmektedir. Dolayısıyla, insanların en değerli varlıkları olan sağlıklarını korumak için, yeterli ve dengeli beslenmeye son derece önem vermeleri gerekmektedir (Demirci, 2003).

Bireylerin fiziksel yapısının, fizyolojik faaliyetlerinin, başarı durumlarının, ruhsal yapılarının sağlıklı gelişimi için yeterli ve dengeli beslenmeye ihtiyaç vardır. Özellikle toplumun çekirdeğini oluşturan ve bir büyüme ve gelişme sürecinde olan beslenme yetersizliklerinden en çok etkilenen, zarar gören gruplar olan çocuk ve ergenlerin beslenmelerine çok daha fazla önem verilmelidir. Zira ülke nüfusunun büyük çoğunluğunu oluşturan çocuk ve gençlerin yeterli ve dengeli beslenmiş olmaları, onların gelecekte sağlıklı bireyler olması için ön koşuldur (Çomak, 2008).

Yeterli ve dengeli beslenerek sağlıklı yeme alışkanlıkları edinmenin ön koşulu, olumlu yeme davranışlarına sahip olmaktan geçmektedir. Özellikle okul öncesi dönemde olumlu yeme davranışları kazanan çocuklar bu davranışlarını yaşamlarının sonraki dönemlerinde de devam ettirmekte ve yeterli ve dengeli beslenebilmektedirler.

Yeterli ve dengeli beslenme alışkanlığı, zihnen, bedenen ve ruhen sağlıklı olabilmenin koşullarından biridir. Çocuklar açısından yeterli ve dengeli besleneme hayati önem taşır. Çünkü çocukların temel gelişim alanları beslenmeyle doğrudan bağlantılıdır. Yeterli ve dengeli beslenen bir çocuğun zihinsel potansiyeli genişler, boy gelişimi ve ağırlığı normal gelişim çizgisinde seyreder, yaşam sevinci çoğalır ve zorluklara karşı mukavemeti artar (Özbey, 2008).

2.1.2. Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Yeme Bozuklukları

Yeme bozukluklarının, beslenme bozukluklarından ayırt edici tanısı yapılmalıdır. Yeme bozuklukları daha çok bebek ve küçük çocukları etkiler ki; büyüme ve gelişmede yetersizliklere neden olabilen çeşitli organik ve nonorganik nedenleri olabilir.

Leşkeri (1989) yuvaya devam eden 3-6 yaş grubu çocukların beslenme durumları ve bu durumu etkileyen faktörleri araştırmıştır. Çalışma İstanbul'daki beş ayrı çocuk yuvasında bulunan, yaş dağılımı 3-6 arasında değişen 150 çocuk üzerinde yapılmıştır. Çocukların, % 1,3'ünde orta yeme bozukluğu, % 20,7'sinde hafif yeme bozukluğu görülmüştür. % 66,7 oranında çocuk normal, % 11,3 oranında da fazla tartılı çocuk saptanmıştır. Ağır yeme bozukluğu ve şişmanlığa rastlanmamıştır. Ailenin ekonomik durumu ile çocuklarda yeme bozukluğu görülme sıklığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çocukların doğum tartıları ve beslenme durumları arasında bir ilişki olup olmadığına bakıldığında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ailelerdeki birey sayısı incelendiğinde % 75,3' ünün 2-4 kişi aralığında yer aldığı görülmüştür. Yeme bozukluğu görülen çocuklarla, ailedeki kişi sayısı arasında istatistiksel olarak bir fark bulunamamıştır. Çocukların günlük kalori alımları incelenmiş, yeterinden az kalori alanlar % 6,7 ve yeterinden çok alanlar % 3,3 olup, yeme bozukluğu saptanan çocukların %27,3' ü yetersiz, % 9,1'i yeterli kalori almaktadır. Gruplar arası yapılan istatistiksel incelemede ileri derecede farklılık hesaplanmıştır. Yeme durumu ile iştah durumu arasında ileri derecede anlamlı ilişki bulunmuştur. Uyku süreleri ile yeme durumları karşılaştırıldığında, yeme bozukluğu olan çocukların daha az süreli uyuduğu görülmüş ve sonuç istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Yeme bozukluklarının nedeni olarak, sosyal, çevresel, psikolojik ve biyolojik etmenlerin karmaşık etkileşimi üzerinde durulmaktadır. Yeme bozuklarında üç ana neden belirlenmiştir. Bunlar; altyapıdaki etmenler, tetikleyici etmenler ve sürdürücü etmenlerdir (Leşkeri, 1989). Altyapıdaki etmenlere örnek olarak; yiyeceğin bol olması, zayıf oluşun arzulanması, başarıya yönelik güçlü yönelim olması, arkadaş etkisi, kadın cinsiyeti ve beden hoşnutsuzluğu verilebilir. Tetikleyici faktörlere örnek olarak; ergenlik ve yaşam olayları (taşınma, okul değişimi, aile üyesinin veya sevdiği hayvanın ölümü, anne baba boşanması, yakın bir arkadaşla kavga etme ve arkadaşları önünde gülünç duruma düşme) verilebilir. Sürdürücü faktörlere örnek olarak ise; sık aralıklı olarak kendini aç bırakma ve sürdürülen perhize ailenin tepkisi verilebilir (Leşkeri, 1989). Başlıca yeme bozuklukları aşağıdaki gibidir:

- a- Malnütrisyon
- b- Raşizm
- c- Anemi
- d- Basit Guatr
- e- Diş Çürükleri

2.2. Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Yeme Davranışına Etki Eden Faktörler

En geniş anlamıyla çocuğun doğumundan ilkokula başlayıncaya kadar süren döneme 'okulöncesi dönem' adı verilmektedir (Oktay,1990).

Yaşamın ilk 6 yılını kapsayan dönem çocukların gelişimlerinin hızlı olduğu, karakter ve kişilik yapısının şekillenmeye başladığı en önemlisi bazı temel alışkanlıkların kolayca kazandırılabilirdiği çocuğun yaşamındaki en önemli yıllardır. Bu dönemde çocuğa kazandırılacak temel alışkanlıklar, zamanla, yönlendirmeye ve özellikle de tekrara bağlı olarak kazanılmış davranışlara dönüşmektedir. Kazandırılan bu temel alışkanlıklar; bireyin yaşadığı doğal ve toplumsal çevreye uyumunu sağlayan davranışlardır, bu davranışlar bir kez kazanıldıktan sonra tekrarlanarak çoğu kez yaşam boyu varlıklarını sürdürürler (Demiröz ve Dinçer, 2004).

Çocuğun kişiliği okulöncesi çağlarda şekillenmekte, yetişkinlik çağındaki davranışlarını etkileyecek alışkanlıkların edinilmesi, genellikle bu yıllara dayanmaktadır. Aynı şekilde, çocuğun bu yaşlarda kazandığı yemek yeme alışkanlığı da hayatının daha sonraki dönemlerini etkileyecek ve ileride ortaya çıkacak beslenme sorunlarının temelini oluşturacaktır. Çünkü beslenme, çocuğun bedensel, duygusal gelişmesini ve sosyal davranışlarını doğrudan etkilemektedir (Kaya, 1999).

Çocuklukta geliştirilen yeme alışkanlıkları çocuklar okula başladıklarında, çocukluktan, yetişkinliğe geçerken ki beslenme seçimlerinde devam ettirilir. Bundan dolayı, okul öncesi dönemlerdeki beslenme eğitimi yaşam boyu sağlıklı yeme alışkanlıkları için bir temel oluşturabilir (Matheson ve diğerleri, 2002).

Tripp (2001) yapmış olduğu çalışmada, bebeklikten 6 yaşa kadar beslenmenin temel ilkelerini öğrenme ve bu yaşlardaki beslenme alışkanlıklarının ileriki hayatta hastalıkları önlemede önemli olduğunu, okul öncesi yıllarda iyi beslenme ve uygun egzersiz alışkanlıklarının sağlıklı bir temel oluşturduğunu belirtmiştir.

2.2.1. Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Yeme Davranışlarına Ailenin Etkisi

Okul öncesi dönem çocuklarının yeme davranışlarını etkileyen en önemli faktör aile faktörüdür.

Aile fizyolojik, ekonomik, kültürel ve toplumsal olarak çocuk ve ergenin ruhsal gelişimini ve davranışlarını biçimlendirip yönlendiren, insan yaşamında doğumdan önce başlayan ve hayatın sonuna kadar etkisini sürdüren bir kurumdur (Erbil, Divan ve Önder, 2006).

20. yüzyılda gelindiğinde, özellikle gen haritalarının kullanılması ve genetik yatkınlıkların araştırılmasını mümkün kılan yöntemlerin gelişmesiyle birlikte, yeme bozukluklarına ilişkin biyolojik faktörler daha derinlemesine araştırılmaya başlanmıştır (Karwautz, Rabe-Hesketh, Zhao, Sham, Collier, & Treasure, 2001).

Aile ve ikiz çalışmalarından elde edilen sonuçlar, yeme bozukluklarında ailesel bir yatkınlık olduğuna işaret etmektedir (Kaye, Klump, Frank & Strober, 2000).

Ailelerin beslenme ve diyetle ilgili bilgi düzeyi, beslenme alışkanlıklarının belirlenmesinde önem taşımaktadır. Ailelerin çocuklarının beslenmesini kontrol

etmeleri önemlidir. Ancak bu kontrolü yapabilmeleri için kendi bilgi düzeylerinin de yeterli olması gerekmektedir (Altun, Güven, Basak ve Akbulut, 2005). Yardımcı'nın (1992) ilköğretimde çocuğu olan anneler üzerinde yürütmüş olduğu bir araştırmada, annelerin ilköğretim çocuklarının beslenmesi ile ilgili verdikleri cevapların doğruluk oranı yüksek bulunmamıştır.

Annenin ve babanın eğitimi ile mesleği, ailedeki fert sayısı, aile yapısı ve ev yaşam koşulları gibi pek çok etken çocukların beslenme durumunu tayin eden önemli faktörlerdir (Açkurt & Wetherilt,1991).

Anne-baba ve eğitimciler erken yaşlardaki model olarak öğrenmenin etkili olduğunu bilerek; temizlik, düzen, yemek yeme vb. konularda örnek davranışlar sunmalıdırlar (Lawatsh, 1990).

Kocaeli'nde 0-6 yaş grubu çocukların büyüme-gelişme ve beslenme durumunu saptamak amacıyla yapılan bir araştırmada, annelerin öğrenim düzeyi, ailedeki çocuk sayısı ve anne sütü alma durumu ile çocukların büyüme-gelişme durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Hayran, Kayhan ve Aksayan, 1990).

Çocukların en iyi beslenme alışkanlıkları kazandıkları yer aile yemeğidir. Bu konuda yapılan çeşitli araştırmalar da aile yemeğinin bu konudaki önemini göstermiştir. Ebeveynin yemek sırasındaki davranışları ile çocuğun yemekte davranışları arasında bir ilişki vardır. Ailenin olumsuz tepkisi çocuğun yetersiz beslenmesine bir tepki olabileceği gibi bunun bir habercisi de olabilir. Sosyal etkileşim ortamı çocuğun besin seçiminde önemli bir belirleyicidir. Çocuk hakkındaki olumsuz yaklaşımlar ailelerin sık kullandıkları bir davranış biçimi olduğu görölmektedir (Contento & Basch, 1993).

Çocuğun beslenmesinde en önemli husus hiç şüphesiz; "sağlıklı beslenme" çerçevesinde yeme alışkanlığı kazanmış olmasıdır. Çocuk ilk duygusal bağlarını kendisini besleyenle kurmaktadır. Bu bakımdan çocukların yemek yeme alışkanlığını kazanmasında ailedeki büyüklerin çok önemli bir yeri vardır (Arlı ve diğerleri, 2003).

Çocuklar gelişip yetişkin beslenme düzenine geçtikçe, yiyecek ve yeme ile ilgili sosyal ve kültürel adetleri öğrenir, yetişkin yeme davranışları ve tutumlarına adapte olmak üzere sosyalleşir (Rolls, Engel & Birch,2000).

Eğer ebeveynler, kendi beslenmelerinin, beslenme davranışı açısından çocukları için en önemli bilgi kaynağı olduğunun bilincine varırlarsa, çocuklarının gıda tüketiminde “söylediğimi değil, yaptığımı yap” yaklaşımını da uygulayabileceklerdir (Brown & Ogden, 2004).

2.2.1.1. Ailenin Yiyecek Seçimi

Bu faktör; çocukların tercihlerinin ve yiyecekleri bulma olanaklarının ailelerinkiyile aynı olmasıyla ilgilidir (Crockett & Sims, 1995). Aslında çocukların yemeğe dair bilgileri, tercihleri ve tüketimleri, anne ve babanın tercihlerine, inançlarına ve yemeklere karşı olan tutumlarına bağlıdır (Skinner, Carruth, Wendy & Ziegler, 2002).

Araştırmalar gösteriyor ki; 2 gibi küçük yaştaki çocuklarda yemek seçimleri, annelerinin yemek tercihine bağlı durumdadır. Bu da şöyle bir gerçekle alakalı olabilir ki, aileler evlerinde sevdikleri ve yedikleri yiyecekleri bulundurma eğilimindedirler (Birch & Fisher, 1998). Ailelerin hangi yiyeceğin sağlıklı olduğuna dair düşünceleri ve kendi deneyimleri de çocukların beslenmeleri ile ilişkin olduğu görülmektedir. Örneğin; Dennison, ve Jenkins’in araştırma sonuçlarına göre, tam yağlı sütün kalsiyum ve vitamin açısından az yağlı süte oranla daha zengin olduğuna, tam yağlı sütün çocuklar için daha sağlıklı olduğuna inanan ve az yağlı sütü hiç denememiş olan ebeveynler, çocuklarına da tam yağlı süt vereceklerdir (Dennison, Erb & Jenkins, 2001).

Verilen yemeği yeme alışkanlığı erken yaşlarda başlar ve çocukluk çağı, herhangi bir yiyeceği yiyebilme tercihinde en hassas zamandır (Cashdan, 1994). Aslında bebeklik sürecinde gelişen yiyecek seçimi büyük oranda aynı kalmaktadır ve ilerleyen yaşlardaki yemek tercihinin yansımaktadır (Skinner ve diğ. 2002; Singer, Moore, Garahie & Ellison 1995).

Genel olarak, çocuklar kendilerine en çok sunulan yiyecekleri yeme eğilimindedirler. Örneğin; meyve ve sebze mevcut olduğunda, çocuklar daha çok sebze ve meyve yiyeceklerdir (Hearn ve diğerleri,1998). Bu nedenle, çocuklara düzenli olarak verilen yiyecekler onların tercih ve tüketim oranlarını şekillendirmektedir.

İlkokula giden çocuklar üzerinde yapılan bir çalışmada, hiç yenmemiş bir sebzenin 10 gün boyunca tüketilmesi ile çocukların sebzeyi sevme ve tüketme oranında önemli bir artış izlenmiştir (Wardle, Herrera, Cooke & Gibson, 2003).

Okulöncesi yıllar çocuğun düzenli fiziksel aktiviteler ve besleyici yiyecekler üzerine odaklanarak, sağlıklı bir yeme ve yaşama düzeni kurmaya başlaması için en iyi zamanlardır. Anne-babalar ve diğer eğitimciler konu modelleridir: onlar çok çeşitlilikte yiyorsa, çocuklarda değişik yiyecekler yerler. (Wardlaw, 2003).

Aslında çocukların yemeğe dair bilgileri, tercihleri ve tüketimleri, anne ve babanın tercihlerine, inançlarına ve yemeklere karşı olan tutumlarına bağlıdır (Skinner ve diğerleri, 2002). Bu da ebeveynler ile çocukların yemek seçimleri, tüketimleri ve yeni yiyecekler tüketmede istekli olmaları arasındaki benzerliği göstermektedir. Özellikle anneler ve çocuklar yiyecek seçimi ve yeme konusunda büyük benzerlik göstermektedir (Chen, Fontham, Groves, Craig & Correa,1991).

Ebeveynin eğitim seviyesi, sağlıklı yiyecekleri seçme bilincini etkileyebilmektedir. Anne-babası eğitilmiş gençler, daha çok karbonhidrat, protein, lif, folat, A vitamini ve kalsiyum alırlar ve daha fazla sebze ve günlük önerilen süt ürünlerini tüketmektedirler. Annelerin eğitim düzeyi; okul öncesi çocukların fazla şeker alımları ve gençlerin fazla yağlardan aldıkları enerji ile ters orantılıdır. Eğitim durumu lise düzeyinden aşağı olan ebeveynlerin bulunduğu ailelerde yağlı sütün kullanımı daha fazlayken, az yağlı sütün kullanımı ise üniversite eğitimi almış annebabanın çocukları arasında daha yaygındır (Xie, Gilliland, Li & Rockett, 2003).

2.2.1.2. Aile Bireyleri Arasındaki Etkileşim

Çocuklar ve annelerinin besinler karşısındaki tutumları belirgin bir farklılık göstermektedir. Çocuklar besini yaşamın bir gereği olarak algılayarak, anneleri zorunluluk ve beslenmeden ziyade besini bir memnuniyet kaynağı olarak göstermektedirler. Anneler genellikle ailenin ihtiyaçlarını, çalışma hayatını, sağlıklı beslenmeyi ve yemek saatlerinde mutlu bir atmosfer oluşturmayı bir araya getirilmesi zor olan unsurlar olarak göstermektedir. Çocukların yemek karşısındaki tutumları, annelerine karşı duydukları güvenin büyüklüğü hakkında ve annelerinin de

onlar için besleyici besinleri bulma yetisiyle ilgili bir takım bilgiler verilmiştir (Macaux, 2001).

Yeme bozuklukları ile bağlanma teorisi arasındaki ilişkiyi araştıran çeşitli araştırmalar, yeme bozukluğu olan kadınlarda, diğer klinik ve kontrol grubundaki kadınlara oranla kaygılı/güvensiz bağlanma tarzının daha sık olduğunu göstermiştir (Armstrong & Roth, 1989; Cole-Detke & Kobak, 1996). Ayrıca, bağlanmaya ilişkin problemler ile aile içi uyumun az olması, duyguların ifade edilmemesi, kişisel gelişimin desteklenmemesi gibi bir takım işlevsiz aile özellikleri bir araya geldiğinde, yeme bozukluğu riskinin daha da arttığı görülmüştür (Latzer, Hochdorf, Bachar & Canetti, 2002).

Wade ve Lowes (2002), aile içinde yaşanan çatışmalar ile anormal yeme tutum ve davranışları arasındaki ilişkide, öz güvenin araya giren değişken olduğunu öne sürmüşlerdir. Bu görüşü destekler yöndeki bir diğer araştırmaya göre, 15-16 yaşlarındaki kız öğrenciler arasında, yeme bozukluğu riski taşıyanların, öz güven duygularının ve aile ilişkilerinden duydukları memnuniyetin çok daha düşük seviyelerde olduğu ve bu öğrencilerin yaklaşık % 40'ının ailesiyle çatışma yaşadığı ve yeterli iletişimi kuramadıkları bulunmuştur (Button, Loan, Davies & Sonuga-Barke, 1997).

Aile içindeki uyumun az olması, yeme tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilerken, diğer taraftan aile içinde uyumun olması, yeme problemlerinin gelişmesini engelleyen bir faktör olabilmektedir. Yapılan boylamsal bir çalışmada, ailesiyle pozitif ilişkileri olan kızların, kilo ve yemek durumlarıyla daha az ilgilendikleri ve en az anneye olduğu kadar, babayla kurulan yakın ilişkinin de, yeme problemlerinin gelişiminde önemli bir önleyici faktör olduğu görülmüştür (Swarr & Richards, 1996).

Yapılan bir araştırmaya göre, yeme bozukluğu olan bireylerin, aile üyelerinin birbirine yeterli derecede anlayış ve empati göstermediği, üyeler arasında sağlıklı bir iletişim kurulamayan ve ailelerinin genel anlamda işlevlerini yerine getiremediği bir aile yapısına sahip oldukları tespit edilmiştir (Steiger, Liquornik, Chapman & Hussain, 1991).

Yeme bozukluğu olan kişilerin ailelerinin, kontrol grubu ailelerine oranla, duygularını daha az dışa vurduğu, daha az uyumlu olduğu ve çok daha fazla çatışma yaşadığı bulunmuştur (Laliberté, Boland & Leichner, 1999). Bir diğer çalışmada ise yeme bozukluğu olan annelerin çocuklarında, duygusal problemlere rastlanmıştır (Evans & le Grange, 1995).

Anormal yeme tutum ve davranışları olan kişilerin ailelerinde duygusal dışa vurumun az olması ve sağlıksız bir iletişimin olmasının yanı sıra, bu ailelerde daha fazla çatışmanın yaşandığı düşünülmektedir. Yapılan araştırmalar, aile içi yaşanan çatışmalar ile özellikle bulimik belirtiler arasında bir ilişki olduğunu göstermiş ve bu görüşü desteklemiştir (Dolan, Lieberman, Evans & Lacey, 1990).

Aile bireylerinin birlikte oturdukları bir öğündeki tartışma, çocuğun yemeği reddetmesine neden olmaktadır. Çocuğun iyi beslenebilmesi için aile bireylerinin birlikte olduğu ortamlarda rahat, stressiz bir ortam oluşturmakla çocuğun daha iyi beslenmesi sağlanır.

2.2.1.3. Ailenin Sergilediği Sınırlandırma Tutumu

Çocukların yemek yemeleri üzerinde sınırlayıcı yaklaşımın benimsenme oranı aileden aileye değişiklik gösterir. Hem ebeveyn hem de çocukların yeme alışkanlıkları ve vücut ağırlığı ile ilgili durumları çocukların yiyeceklere ulaşımını sınırlandırmak için etken olabilir (Fister & Birch, 1999).

İleri derecede kontrol içeren yaklaşımlar, çocuğun yiyecek seçimini ve tüketiminde istenmeyen etkilere neden olabilir. Yapılan bir araştırmada, çocuk beslenmesinde kontrollü uygulamaların, çocuğun kendi kendisini kontrol etme olanağını kısıtladığı ve öğrenilmesini engellediği görülmüştür (Fister & Birch, 1999).

Kısıtlayıcı yöntemler çocuğun yeme kontrolünün gelişmesini baskılayabileceği gibi, çocuğun kısıtlanmış gıdalara ulaştığı zaman bunları yeme isteğini artırır. Çalışmalar çocuğun beslenmesine aşırı müdahale edilmesinin çocuğun açlık ve doyumluk duygusunu kullanarak yemeği başlatma yada durdurmayı öğrenmesini engelleyebileceği gösterilmiştir (Carper, Fisher & Birch, 2000).

Örneğin, çocuklar, özellikle de anneleri yanlarında değilken ve herhangi bir yiyeceğe özgürce ulaşabilecek durumda olduklarında, sınırlanmış olan yiyecekleri sınırlanmamış olanlara oranla daha çok seçeceklerdir (Fister & Birch, 1999).

Lezzetli bir yiyeceğe erişimin kısıtlanması çocukta o yiyeceğe karşı davranışsal tepkiyi ve o yiyeceğin tüketimini artırabilir. Çocukların kendi yiyecek alımları üzerinde davranışsal kontrol uygulama becerisi, çocuğun bir yiyeceğe karşı erişimini kısıtlayan ve çocuğun dikkatini o yiyeceğe çeken faktörler ile azalmaktadır. Böylece kısıtlanmış erişim, anne-babaların bu yöntemi uygularken sakınmak istedikleri yeme biçimine neden olabilir (Fister & Birch, 1999).

Diğer bir araştırma da sadece yiyeceğinin el altında olması değil, daha sağlıklı besine ulaşılabilirliğinin önemini göstermektedir. Bu yüzden, yiyecekler kolay ulaşılabilir ve yenilmeye hazır olduğunda çocuklar daha fazla yiyebileceklerdir. Örneğin; Baranowski ve çalışma arkadaşları, okula giden çocuklar açısından, yiyeceklerin sadece bulunması değil, ulaşabildikleri yerlerde ve mümkün boyutlarda olduğu zaman, meyve ve sebze tüketiminin daha fazla olduğunu gözlemlediler. Bu yüzden, çocuklar genellikle havuç dolu bir paketten bir tane havuç almaya pek gönüllü olmamalarına rağmen, iyi yıkanmış ve uygun boyutlardaki bir havucu yemeği daha çok isteyeceklerdir (Baranowski, Cullen & Baranowski, 1999).

2.2.1.4. Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumu

Gelir durumu beslenmede önemli bir belirleyicidir. Diğerlerine göre sosyo-ekonomik açıdan düşük seviyede olan grupların her bir bireyinin beslenme şekli, daha çok et, süt, yağ, şeker, reçel, patates ve tahıl alımı ve daha az sebze, meyve ve beyaz ekmek tüketimi yönündedir. Yüksek gelirli ailelerin çocukları, daha fazla yağ, protein, folat, kalsiyum ve demir alırlar ve süt ürünlerinden günlük yeterli miktar evlerinde mevcuttur. Düşük gelirli bireylerin %40'ı, günlük önerilen miktarda meyve ve sebzeyi bulamamaktadır. (Lee & Huang, 2001).

Besin maddelerinin tüketimi üzerinde ekonomik şartların doğrudan etkisi olduğu bilinmektedir. Özellikle et, süt ve ürünleri gibi hayvansal yiyecekler için harcanan para oranı sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan gruplarda, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan gruplara kıyasla oldukça azdır. Gelir düzeyinin fiyatlardaki değişiminin

yiyecek satın alımına etkisini incelemek üzere yapılan bir araştırmada, yüksek gelirli ailelerin gereksinim üzerinde, düşük gelirli ailelerin ise gereksinimlerinin altında et satın aldığı, az gelirli ailelerin en fazla tahıl grubu yiyecekleri satın aldığı tespit edilmiştir (Baysal, 2004).

Aile gelirinin az olması gıdaya ayrılan payı azaltmaktadır. Bu nedenle gelir düzeyi düşük olan ailelerde çocukların iyi beslenememe riski yüksektir. Ancak bu tip ailelere beslenme eğitimi verilirse ellerindeki kaynakları daha iyi kullanabilecekleri düşünülmektedir (Arlı, Şanlıer, Küçükkömürler ve Yaman,2002).

Ülkemizde özellikle kırsal yöre ve sosyo- ekonomik durumu yetersiz kent kesimlerinde beslenme, gelenekler ve ekonomik nedenlere bağlı olarak dengesiz ve yetersizdir (Özalp, Güneral ve Avcıoğlu, 1988).

Güneyli (1986), Ankara'nın sosyo – ekonomik yönden farklı semtlerinde bulunan ilköğretim çocuklarının beslenme durumları konusunda yaptığı çalışmada; beslenme alışkanlıklarının sosyo – ekonomik düzeye göre farklı olduğu ve bu farkın istatistikî açıdan da önemli olduğunu saptamıştır. Elde edilen veriler; öğün sayısının sosyo – ekonomik düzeyin yükselişine paralel olarak arttığını, öğrencilerin genellikle (% 99) sabah kahvaltısı yaptıklarını, ancak öğle yemeklerini düzenli yemediklerini, yemek aralarında abur – cubur tükettikleri göstermiştir.

Açkurt ve Wethenit (1991)'in Türk okul çocuklarının büyüme ve gelişme durumlarını Amerikan normlarına göre değerlendirmek amacıyla yapmış oldukları çalışmada, Türk çocuklarının sosyo-ekonomik durumlarının büyüme ve gelişmeleri üzerinde etkili olduğunu saptamışlardır.

Karataş (2000), İstanbul Küçükyalı bölgesindeki sosyo ekonomik yönden farklı iki ilköğretim okulu dördüncü ve sekizinci sınıf öğrencilerinin beslenme bilgi düzeyiyle büyümeleri arasındaki araştırmasında sosyo- ekonomik düzeyi düşük öğrencilerin boylarının, Türk standartlarının altında olduğunu saptamıştır.

2.2.1.5. Televizyonun Etkisi

Yapılan çalışmalar günümüzde çocuk ve gençlerin televizyon, video, bilgisayar, internet, sinema, radyo, teyp, video oyunları gibi kitle iletişim araçlarının karşısında günde 4-5 saatten daha fazla zaman geçirdiklerini göstermektedir. Bu süre uyku

haricinde diğ er aktivitelere harcanan süreden daha fazla bir süredir ve bu araçlar etkileşimli olarak kullanıldığında, bu süre 8 saate kadar çıkabilmektedir. Tüm bu iletişim araçlarının seçimi, kullanım süresi, kullanım zamanı ve bunlara bağlı olarak çocuk ve gençlerde oluşan inanış, tutum ve davranışları ebeveynler, okul ve öğretmenlerden daha fazla etkileyebilmektedir (Arnas, 2005).

Yaklaşık 50 yıl öncesinde çocuk ve gençlerin hayatında gazeteler ve radyo istasyonları gibi kitle iletişim araçları önemli bir yer tutarken, bugün bilgisayar, internet, gibi ileri teknoloji içeren iletişim araçları önemli bir yer tutmaktadır (Arnas, 2005).

Üç ile beş yaşları arasında, yani beynin bilişsel ve dilsel gelişiminin en önemli döneminde, bir çocuk haftada en az 28 saat televizyon izlemektedir. İlkokul öğrencileri için ortalama izleme süresi haftada 25 saat, lise öğrencileri içinse haftada 28 saattir (Ünsal, 2007).

Çocuklar davranışlarını yapıları gereği çeşitli çevresel faktörlerin etkisi altında gerçekleştirirler. Hangi gıdaları almaları ya da almamaları gerektiğine ve bunun nedenlerine dair kararlarını etkileyen en önemli unsur, çevrelerinden aldıkları mesajlardır. Bu bağlamda televizyon reklamlarının çocukların beslenme alışkanlığını etkileyen en önemli çevresel faktör olduğu söylenebilir (Tosun, 1991).

Reklamların bütün çocuklar üzerinde birebir geçerli bir etkisinden söz edilemez. Etki çocuğun yaşına, cinsiyetine, sosyal çevresine, aile ortamına, ailenin eğitim düzeyine, reklamın iletildiği koşullara, reklamı yapılan ürünün cinsine ve benzeri birçok faktöre göre değişim göstermektedir (Serpemen, 1999).

Roedder ve Sternthal'ın (1983), çocukların televizyon reklamlarından etkilenme derecelerini saptamaya yönelik yaptıkları çalışmada, 9 – 13 ve 5 – 8 yaş çocuklarının oluşturduğu iki ayrı gruba yeni bir ürünü tanıtan bir reklam filmi seyrettirilmiştir. Çocuklardan tanıtımı yapılan ürün ve aynı kategorideki diğ er alternatif ürünlere karşı tavır belirtmeleri istenmiştir. Sonuç olarak 9 – 13 yaş grubundaki çocukların ürün seçimi yaparken reklamlara karşı belirgin bir bağlılık göstermedikleri, 5 – 8 yaş grubundaki çocukların diğ er grubun aksine tercihlerini reklamı izlettirilen üründen yana yaptıkları görülmüştür. Gruplar arasındaki bu farklılığın nedeninin bilişsel gelişim düzeylerinin aynı olmamasından kaynaklandığı belirtilmiştir.

Yapılan bir arařtırmada, televizyon izlemeyle çocukların sađlıksız beslenme eđilimleri arasında bir iliřki saptamıřtır. Bu iliřki cinsiyet, ırk, okuma dűzeyi, ana babaların ođrenim durumu ve meslekleri gibi deđiřkenlerden etkilenmektedir (Gűnlű, 2010).

Özellikle yemek saati boyunca televizyon seyretmek, çocuk ve adölesanların yeme davranışlarını etkilemekte ve olumsuz yeme davranışları edinmelerine neden olabilmektedir.

Televizyon seyretmekle çocukların yiyecek tüketimleri arasında yakın bir ilişki vardır. Araştırmalar şunu gösteriyor ki, yemek yerken televizyon başında olmanın normal bir şey olduğu ailelerin ferdi olan çocuklar, yemek zamanı televizyon izlemeyenlere göre, daha az meyve, sebze tüketmekte ve daha fazla pizza, aperatif yiyecekler ve gazlı içecekler tüketme eğilimindedirler (Coon, Goldberg, Rogers & Tucker, 2001).

Oysa televizyon izlerken çocuk öncelikli olarak yemek yediğinin farkında değildir. Ona göre sadece eğlenceli bir şekilde televizyon izlemektedir. Çocuklar yaşayarak oğrenme gerçekleştirdiğinden yemek yeme davranışını sağlıklı bir şekilde oğrenmiş olamıyor ve bu davranışı yeterli düzeyde oğrenemeyen bir çocuk ilerleyen yaşlarda yetersiz beslenme, masada yemek yemek istememe, dűzenli yemek yememe, yemek seçme, kendi kendine yemek yememe gibi davranışlar gösterebiliyor.

Hanley ve arkadaşları (2000), Kanada yerlilerinde çocuk ve ergenler arasında yaptıkları bir çalışmada 10–19 yaş grubunda beş saat ve üzerinde televizyon izlemenin iki saat izlemeye göre şişmanlık riskini önemli şekillerde arttırdığını saptamışlardır.

2.2.2. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yeme Davranışlarına Okulun Etkisi

Vereecken ve arkadaşları (2008) “okul öncesi çocuklarda yiyecek tüketiminde okullar fark yaratır mı?” konusunu araştırmışlar ve sonuç olarak: Çok az sayıda okul öncesi çocuğunun beslenme önerilerine uygun bir diyet izlediğini bulmuşlardır. Okullardaki beslenme politikaları, çocukların beslenme alışkanlıklarını etkileyen faktörlerden biridir.

Albayrak (1989) Konya il merkezindeki okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaşlarındaki çocukların beslenme alışkanlıklarını ve hem evde hem de okuldaki beslenmeyle ilgili davranışlarını saptamak amacıyla yaptığı çalışmada: çocukların yarısından fazlasının ara sıra öğün atladığı belirtilmiştir. Okulda teneffüs saatlerinde, öğün aralarında besin tüketimi oldukça yüksek oranda (% 85.78) bulunmuştur. Süt, meyve, çikolata, şeker, bisküvi en çok tüketilen besinlerdir. Çocukların yemek ayırımı konusunda evde ve okuldaki davranışları arasında önemli fark görülmüş, yemek ayırımının daha çok evde yapıldığı saptanmıştır.

Matheson ve Spranger (2002)'in okul öncesi çocuklarının yiyecek alımları ve yiyecek tecrübeleri konulu çalışmalarına göre çocuğun çevresini algılaması davranışlarını şekillendirir ve yeme alışkanlıkları çocuğun yeme davranışlarını şekillendirir. Bu bağlamda okul öncesi dönemde çocuğun okulu, öğretmenlerini ve akranlarını algılaması davranışlarını şekillendirir ve akranlarının yeme alışkanlıklarından etkilenir.

Okul idaresinin beslenme ilkelerine önem vermemesi, yemeğe ayrılan bütçenin sınırlı olması, mutfak personeli ve donanımın yetersiz olması, menüler planlanırken öğrencilerin görüşlerine yer verilmemesi ve yemekhanelerin genellikle okul binasının bodrum katında olması çocuğun olumsuz beslenme davranışları sergilemesine neden olarak gösterilebilir. Sonuç olarak okul yemekleri öğrenciler tarafından beğenilmemekte tabaklarda artık olarak kalmakta ve atılmaktadır. Oysa okul yemeklerine alternatif olarak hizmet veren kantinlerde çocukların daha çok hoşuna giden sandviç, tost, hamburger, pizza, cips, kolalı içecekler, çikolata, gofret gibi yiyecekler satılmaktadır. Besleyici değerleri düşük ve sağlıksız olan bu yiyeceklerin çocuklar daha fazla cezbetmesi ve zaman içinde sosyal bir tutku, alışkanlık haline gelmesi, onların yeterli ve dengeli beslenme yerine karın doyurmalarına neden olmaktadır.

Veugelaers ve arkadaşları (2005), çocukluk aşırı kiloluğu ve obezitesinin risk faktörleri ve yaygınlığı üzerine yaptığı araştırmada; okulda yiyecek alan çocukların aşırı kilolu olma riskine daha yakınken, ailesiyle haftada 3 veya fazla yemek yiyen çocukların risk oranlarının az olduğu sonucuna varmışlardır.

2.3. Yaygın Gelişimsel Bozukluklar

Yaygın Gelişimsel Bozukluklar, ailede ağır strese neden olan kronik seyirli nöropsikiyatrik bozukluklar grubudur. İletişim ve bilişsel gelişimde spesifik gecikme ve sapmalar ile karakterize olan bu bozukluklar, tipik olarak hayatın ilk yıllarında başlangıç gösterirler. Sıklıkla zihin engelliliği ile birliktelik göstermektedirler ancak görülen davranışsal özelliklerin kendine özgü oluşu ve sadece gelişimsel gecikmeyi yansıtmaması ile diğer gelişimsel bozukluklardan farklılık gösterirler (Volkmar, Paul & Klin,2007).

Yaygın gelişimsel bozukluklar, yaşamın ilk yıllarında başlayan, sosyal beceri,sözel ve sözel olmayan iletişim, bilişsel gelişimde özgül gecikmeler ve sapmalar gözlenen bozukluklardır. Bu bozukluklar karşılıklı sosyal etkileşim ve iletişimde yetersizlik, basmakalıp (stereotipik) davranışlar, sığ ilgi dağarcığı ve sınırlı işlevsellik biçiminde kendilerini gösterirler.

İlk kez 1980'de Zihin Engelliklerinin Tanısal ve Sayımsal Elkitabı III'te (DSM-III) yaygın gelişimsel bozukluklar bir tanı sınıfı olarak kabul edilmiştir. Günümüzde, bir önceki DSM'ye göre ölçütlerin kavramsal olarak daha iyi çerçeveslendiği DSM-IV tanı ölçütleri kullanılmaktadır. DSM-IV yaygın gelişimsel bozukluklar tanı sınıfı altında Otistik Bozukluk, Asperger Sendromu, Rett Bozukluğu, Çocukluk Çağı Dezintegratif Bozukluğu ve Başka Türü Adlandırılmayan Yaygın Gelişimsel Bozukluk yer almaktadır (DSM-IV, APA, 2001).

Tablo 2.2. Yaygın Gelişimsel Bozukluk Olgularının Klinik Özellikleri

	Otistik Bozukluk	Asperger Sendromu	Rett Bozukluğu	Çocukluk Çağı Dezintegratif Bozukluğu	Başka Türli Adlandırılan Yaygın Gelişimsel Bozukluk
Fark Edilme Yaşı (ay)	0-36	Genellikle>36	5-30	>24	Değişken
Cinsiyet Oranı	E>K	E>K	K(E?)	E>K	E>K
Beceri Kaybı (Regresyon)	Değişken	Genellikle Yok	Belirgin	Belirgin	Genellikle Yok
Sosyal Beceriler	Çok Kötü	Kötü	Yaşa Göre Değişir	Çok Kötü	Değişken
İletişim Becerileri	Genellikle Kötü	Vasat	Çok Kötü	Çok Kötü	Vasat-İyi
Tekrarlayan İlgiler	Değişken	Belirgin	Yok	Yok	Değişken
Aile Öyküsü-Benzer Sorunlar	Bazen	Sık	Sık Değil	Yok	Bilinmiyor
Nöbet Bozukluğu	Sık	Nadir	Çok Sık	Sık	Nadir
Baş Büyümesinde Yavaşlama	Yok	Yok	Var	Yok	Yok
ZB**aralığı	Ağır ZÖ*** normal	Hafif ZÖ*** normal	Ağır ZÖ***	Ağır ZÖ***	Ağır ZÖ*** normal
Sonuç	Kötü-Vasat	Vasat-İyi	Çok Kötü	Çok Kötü	Vasat-İyi

**ZB: Zekâ Bölümü

***ZÖ: Zihinsel Özürlülük

Kaynak: İncekaş, (2009)

2.3.1. Otizm ve Yeme Davranışı

Otizm' sözcüğü ilk olarak, İsveçli Psikiyatrist Eugene Bleuler tarafından, 1912 yılında 'The American Journal of Insanity' (Amerikan Ruhsal Hastalıklar Dergisi) adlı yayında kullanılmıştır. Türkçede "kendi" anlamına gelen, Yunanca αυτοσ (autos) kelimesinden türemiştir (Alpaytaç, 2007).

1943 yılında Amerikalı çocuk psikiyatristi LeoKanner otizmi 'Erken Çocukluk Otizmi' olarak adlandırmış ve aşağıdaki özellikler doğrultusunda tanımlanmıştır. Kanner'e göre otistik çocuklar;

- Kendine yöneltilen sözel ifadeleri sıklıkla aynı şekilde tekrar eden, ‘ben’ yerine ‘sen’ gibi şahıs zamirlerini ters kullanan, ekolalisi (söylenen sözleri aynı ses tonu ve vurguyla tekrar etme) ve gecikmiş dil gelişimi olan,
- Çok iyi bir belleğe sahip olan,
- Kendiliğinden başlattığı davranışları sınırlı oranda bulanana,
- Stereotip (aynı şekilde tekrarlanan bir seri hareket dizisi) hareketleri bulunan yada belli hareketlere aşırı bağlılık gösteren,
- Aynılığı koruma isteği olan,
- İnsanlarla ilişki kurmakta zorluk çeken,
- Cansız nesne veya resimleri tercih eden çocuklardır (Darıca, Abdoğlu ve Gümüşçü, 1992).

Kanner otizmi; anne ile çocuk arasındaki ilişkinin bozulmasından kaynaklanan psikiyatrik durum olarak tanımlamıştır. Bu psikoanalitik yaklaşıma göre otizm topluma aykırı davranışlar sergileyen ailelere karşı sosyal koruma kalkını olarak kabul edilir. Leo Kanner 1943 yılında, 11 olguluk bir seri ile ilk kez otizmi tanımlamıştır. Bu olgu grubunda, insanlarla ilişki kurmada güçlük, ekolali, zamirlerin tersten söylenmesi, tekrarlayıcı ve amaçsız davranışlar ve değişime direnç gibi özellikleri tanımlamıştır (Kanner, 1943).

DSM-IV-TR’de yaygın gelişimsel bozukluklar içerisinde otizmin tanı ölçütleri şöyledir:

- A. En az ikisi (1)’inci maddeden ve birer tanesi (2) ve (3)’üncü maddelerden olmak üzere (1), (2) ve (3)’üncü maddelerden toplam altı (veya daha fazla) maddenin bulunması:
- (1) Aşağıdakilerden en az ikisinin varlığı ile kendini gösteren toplumsal etkileşimde nitel bozulma:
 - (a) Toplumsal etkileşim sağlamak için yapılan el-kol hareketleri, alınan vücut konumu, takınılan yüz ifadesi, göz göze gelme gibi sözel olmayan birçok davranışta belirgin bir bozulmanın olması.
 - (b) Yaşlılarıyla gelişimsel düzeyine uygun ilişkiler geliştirememesi.

(c) Diğer insanlarla eğlenme, ilgilerini ya da başarılarını kendiliğinden paylaşma arayışı içinde olmama (örn. ilgilendiği nesnelere göstermeme, getirmeme ya da belirtmeme).

(d) Toplumsal ya da duygusal karşılıklar verememe.

(2) Aşağıdakilerden en az birinin varlığı ile kendini gösteren iletişimde nitel bozulma:

(a) Konuşulan dilin gelişiminde gecikme olması ya da hiç gelişmemiş olması (el, kol yada yüz hareketleri gibi diğer iletişim yollarıyla bunun yerini tutma girişimi eşlik etmemektedir.).

(b) Konuşması yeterli olan kişilerde, başkalarıyla söyleşiyi başlatma ya da sürdürmede belirgin bir bozukluğun olması.

(c) Basmakalıp ya da yineleyici ya da özel bir dil kullanma.

(d) Gelişim düzeyine uygun çeşitli, imgesel ya da toplumsal taklitlere dayalı oyunları kendiliğinden oynamama.

(3) Aşağıdakilerden en az birinin varlığı ile kendini gösteren davranış, ilgi ve etkinliklerde sınırlı, basmakalıp ve yineleyici örüntülerin olması:

(a) İlgilenme düzeyi ya da üzerinde odaklanma açısından olağandışı, bir ya da birden fazla basmakalıp ve sınırlı ilgi örüntüsü çerçevesinde kapanıp kalma.

(b) Özgül, işlevsel olmayan, alışlageldiği üzere yapılan gündelik işlere ya da törensel davranış biçimlerine hiç esneklik göstermeksizin sıkı sıkıya uyma.

(c) Basmakalıp ve yineleyici motor mannerizmler (örn. parmak şıklatma, el çırpma yada burma ya da karmaşık tüm vücut hareketleri).

(d) Eşyaların parçalarıyla sürekli uğraşp durma.

B. Aşağıdaki alanlardan en az birinde, 3 yaşından önce gecikmelerin ya da olağandışı bir işlevselliğin olması:

(1) Toplumsal etkileşim,

(2) Toplumsal iletişimde kullanılan dil ya da

(3) Sembolik ya da imgesel oyun.

C. Bu bozukluk Rett Bozukluğu ya da Çocukluk Dezintegratif Bozukluğuyla daha iyi açıklanamaz.

Otizm olgularının %75'inde belirgin düzeyde zekâ geriliği vardır. Genellikle zekâ bölümü (intelligencequotient, IQ) 35-50 puan arasındadır (Ghaziuddin, 2005).

Otizm tanısı konmuş çocuğa sahip anne babaların en sıklıkla dile getirdikleri belirti, iletişim güçlüğüdür. Otizmde hem sözel hem de sözel olmayan beceriler yaygın bir biçimde etkilenmiştir. Otistik bireylerde dil gelişimi çok büyük farklılıklar gösterir. Otistik çocukların dörtte biri anlamlı konuşma becerilerine sahip değildir. Konuşabilen otistik çocuklarda karşılıklı sözel ilişkiyi başlatmada ve sürdürmede, konuşma sesinin ton, ritim, hızını düzenlemede anormallikler gözlemlenir. Otistik bireylerde dilbilgisi kurallarının kullanımı da etkilenmiştir. Zamirleri ters kullanma, kendilerinden üçüncü tekil kişi olarak söz etme görülebilir. Dilin basmakalıp ve tekrarlayan bir biçimde kullanımı sıklıkla söz konusudur. Konuşma dilini anlama ve yorumlamada da bozukluklar vardır. Cevap verme sıklıkla gecikir veya hiç yanıt alınmaz. Erken ve/veya geç tipte ekolali gözlenen belirtilerendir. Göz ilişkisiyle ilgili sorunlar, yüz ifadesi ve diğer sözel olmayan iletişim becerilerinde güçlükler vardır. Bazen yüksek bir ses tonu ile bazen de şarkı söyler gibi tekrarlayan şekilde yükselen ve bir ses tonu ile konuşabilirler (Ghaziuddin, 2005).

Otizmi olan hastalar, sosyal karşılıklılıkla ilgili güçlüklerle sahiptir. Etkileşime girerken, esneklik ve kendiliğindenlik-doğallık becerilerinde eksiklik vardır (Ghaziuddin, 2005).

Otizm tanısı konmuş çocuklar, yaşlarına uygun akran ilişkisi kuramazlar. İlgilerini ve keyiflerini paylaşma arayışı içinde olmazlar. Basit oyun ve uğraşları diğer çocuklarla paylaşmazken, tek başlarına oynamayı veya diğer çocukları sadece amaçları için mekanik bir araç olarak kullanmayı yeğlerler. Otizm tanısı konmuş çocuklardaki sosyal ilişki sorunu yaşamın ilk 6 ayından itibaren gözlemlenebilir (Maestro, Muratori & Cavallaro, 2002).

Kısıtlı ve törensel (ritüalistik) ilgiler, otizmin ana tanı kriterlerindedir. Kendi etrafında dönme ve dönen eşyalara ilgileri oldukça fazladır. Otistik çocuklar nesnelere belirli parçaları ile sürekli bir şekilde oynayabilirler. Örneğin elbiselerin düğmeleri, bedenlerinin bir parçası ile saatlerce oynayabilirler. Bazı nesnelere garip ilgileri ve tutkuları vardır. Müziğe karşı aşırı ilgilidirler. Otistik bireylerde işlevsel olmayan davranışlar da sıkça görülen belirtilerindedir. Nesnelere dokunma, onları koklama ve sürtünme biçiminde davranışlar gözlemlenebilir (Lord & Bailey, 2003).

Oyunları tekrarlayan ve basmakalıp biçimdedir. Sembolik oyun ya yoktur ya da çok belirgin bir biçimde geridir. Oyunlarında aynı konuyu tekrar tekrar defalarca oynayabilirler. Alışmış oldukları çevrenin ve eşyaların değişmesine aşırı ve uygunsuz tepki gösterebilirler. Aynılığı koruma isteği oldukça sık gözlenir (Volkmar, Lord, Klin & Cook, 2002).

Otizmin sınırları net olmasa da, tüm otistiklerin paylaştığı ortak özellikler vardır. Otistik bireyler katı, mekanik ve duygusal olarak uzaktır (Ghaziuddin, 2005). Otizmin kelime anlamı bireyin kendine özgü iç dünyasında yaşıyor olma durumudur. Davranışları çevreden gelen uyaranlardan çok kendi iç uyaranlarına göre biçimlendiği için tepkileri çevre tarafından tuhaf ve acayip olarak değerlendirilir. Bu çocuklar birinci derece yakınlarının varlığına kayıtsız oldukları izlenimi bırakmaktadırlar. Dış dünya ile temel ilişkilerinde cansız nesnelere tercih ederler. Motor becerilerinin gelişimi genellikle normaldir. Çoğu zaman otistiklerle göz ilişkisi kurulamaz. Dış uyaranlarla ilişkili olmayan duygusal yanıtlar sık görülür. Otizmde ortaya çıkan belirtiler bireyin gelişim düzeyine ve kronolojik yaşına göre oldukça farklı biçimlerde olabilir (Ghaziuddin, 2005).

Bazı otistik bireyler genel becerilerinden farklı olarak bir alanda üstün yeteneklere sahip olabilir. Bu durumun, normal düşünmenin bozulması ve gecikmesinin sonucu olarak, diğer becerilerin aşırı gelişmesinin nedeniyle olabileceği düşünülmektedir (Ghaziuddin, 2005).

Tüm bu tanısal belirtilere ek olarak otistik bireyler uyku, yeme bozuklukları gibi günlük yaşamda bozukluklar yaşarlar ve otistik çocuklarda yalnızca belli yiyecekleri yeme gibi yeme bozuklukları bulunabilir (Volkmar, Lord, Klin & Cook, 2002). Katı

yiyecekleri reddedebilirler. Yiyecekleri çiğnemeyebilir, çok seçici yiyebilirler, nadiren aşırı yiyebilirler. Bazen yenilmez şeyleri yeme (Pica) davranışları görülebilir.

Otizmin temel bir özelliği olan yeniye direnç gösterme yiyecekler için de geçerlidir ve yediklerini çeşitlendirmek uzun süre olanaksız olur. Tat konusundaki hassasiyetleri o kadar çoktur ki içtikleri suya veya yedikleri gıdaya karıştırılacak en küçük bir maddeyi bile fark ederek yemekten vazgeçebilirler.

Otizimde yemek yeme sorunu olarak seçicilik en yaygın sorundur, ama yeme ritüelleri ve yemeği reddetmek gibi sorunlarda ortaya çıkabilir. Bunlar genel olarak yetersiz beslenme ile sonuçlanmaz ve yemek yeme problemi otizimli çocuklarda, aşırı kısıtlı bir gıda türünü tercih etme şeklinde olabileceği gibi, bazılarında da, katı gıdaları yememek konusunda ısrar etmek şeklinde olabilir.

Otizimli bazı çocuklarda yaşanan yemek problemi de, belli bir yemeği bitirebilecek süre kadar masada oturamamalarından kaynaklanır.

Not: Bu araştırmada, yaygın gelişimsel bozukluklardan yalnızca otizm ele alındığından Asperger Sendromu, Rett Bozukluğu, Çocukluk Çağı Dezintegratif Bozukluğu ve Başka Türlü Adlandırılmayan Yaygın Gelişimsel Bozukluklardan bahsedilmemiştir.

BÖLÜM III YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada normal gelişim gösteren, yaygın gelişimsel bozukluğu bulunan çocukların yeme davranışlarını değerlendirmek amacıyla tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri geçmişte ya da günümüzde mevcut olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Tarama modellerinde araştırma konusu olan olay, kişi veya nesne içinde bulunduğu koşul içerisinde olduğu gibi tanımlanır. Tarama modelleri çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemelerdir (Karasar, 2007).

Normal gelişim gösteren çocukların yeme davranışları ile yaygın gelişimsel bozukluğu bulunan çocukların yeme davranışları arasında karşılaştırma yapıldığından ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmada yer alan çalışma grubunu, 2010–2011 eğitim öğretim yılında İstanbul il sınırları içerisinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarının, anasınıflarına devam eden 4–6 yaş grubu normal gelişim gösteren çocuklar ve kaynaştırılmış anasınıflarında eğitim gören yaygın gelişimsel bozukluğu bulunan çocuklar oluşturmaktadır. Yaygın gelişimsel bozukluğu bulunan çocukların RAM'dan alınan raporlarında yaygın gelişimsel bozukluk tanısına ek olarak otizm tanısının yer almasına dikkat edilmiştir ve çalışmaya alınan kaynaştırma öğrencileri yaygın gelişimsel bozukluk adı altında otizm tanısı konmuş öğrencilerdir.

Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği'nin uyarlanmasına ilişkin araştırmanın örnekleme, İstanbul İli'nde Kadıköy, Üsküdar, Çekmeköy, Fatih,

Bakırköy, Şişli ilçelerindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na resmi ilköğretim okulları ve bağımsız anaokullarına devam eden ve normal gelişim gösteren 159 kız, 163 erkek olmak üzere 322 çocuktan oluşmaktadır. Ayrıca İstanbul İli'nde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okulları ve bağımsız anaokullarının kaynaştırma sınıflarında eğitim gören, yaygın gelişimsel bozukluğu bulunan 10 kız, 14 erkek olmak üzere 24 çocuktan oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada uygulanan veri toplama araçları aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırmaya katılan çocukların ve ebeveynlerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Kişisel Bilgi Formu; anne ve babanın yaşı, eğitim durumu ve gelir düzeyini algılama durumu; çocuğun doğum tarihi ve cinsiyeti bilgilerini içeren bir formdur.

3.3.2. Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği (The Children's Eating Behavior Inventory)

Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği Lynda A. Archer tarafından 1990 yılında Kanada'da geliştirilmiş ve standardize edilmiştir. Test normal gelişim gösteren 206 çocuğun anneleri ve otizm tanısı konmuş 110 çocuğun annelerine uygulanmıştır. İlk testlerin uygulanmasından 4-6 hafta sonra yapılan test-tekrar test ve güvenilirlik çalışmalarının sonucunda Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği'nin güvenilir olduğu bildirilmiştir.

Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği çocukluk çağı yeme ve yemek zamanı problemlerine ilişkin, aileler tarafından doldurulmak üzere hazırlanmıştır ve ölçeğin maddeleri yeme ve yemek zamanı davranışı problemlerine ilişkin literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur. Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği'nin maddeleri hazırlanırken genel anlamda ebeveynlerin ve aile yapısının yeme davranışı problemlerine etkisini tespit etmek amaçlanmıştır.

Ölçek 40 maddeden oluşmaktadır. Maddeler iki ayrı grupta toplanabilir. Birinci grupta çocuğa yönelik maddeler, ikinci grupta ebeveynler ve aile sistemine yönelik maddeler yer almaktadır. Çocuğa yönelik olan 28 madde, çocuğun yemek tercihlerini, motor hareketlerini ve davranışlarını değerlendirmek üzere hazırlanmıştır. Aileye yönelik olan 12 soru ise ebeveynlerin, çocuğun davranışlarını kavrama, kontrol etme ve çocuğun davranışları karşısında hissettiklerini değerlendirmek üzere hazırlanmıştır. Ayrıca bu 12 madde aile içi iletişimi de değerlendirmeye yöneliktir. Ölçekte ayrı yaşayan ebeveynler ve tek çocuğu olan ebeveynlerin atlaması gereken maddeler bulunmaktadır. Ayrı yaşayan ebeveynlerin 4 maddeyi atlayarak 36 soru, tek çocuğa sahip ebeveynlerin ise 1 maddeyi atlayarak 39 soru cevaplandırmaları gerekmektedir. Ayrıca her soru için, ‘Bu sizin için bir problem midir?’ seçeneği bulunmaktadır ve anneler bunu ‘evet’ ya da ‘hayır’ diye cevaplandırmışlardır.

Testin orijinal çalışmasında, faktör analizi yapılmamıştır.

Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeğinin her maddesi, söz konusu davranışın ne sıklıkta meydana geldiğini belirlemek için beşli Likert sistemiyle hazırlanmış, ‘ her zaman, sıklıkla, ara sıra, nadiren, hiçbir zaman’ ifadelerini içermektedir.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması aşamasında ilk olarak, ölçeğin dilsel eşdeğerliliği uzman görüşlerine başvurularak yapıldı. Eşdeğerlilik çalışması için alanında uzman üç akademisyen tarafından ölçek önce Türkçeye çevrildi. Daha sonra yine alanında uzman üç kişi tarafından tekrar Türkçeye çevrildi ve maddeler bu şekilde belirlendi. Ölçeğin orijinalinde bulunan ve her soru için ‘bu sizin için bir problem midir?’ sorusuna yönelik ‘evet, hayır’ seçenekleri, ölçeğin uyarlaması çalışmasında kullanılmamıştır.

Dilsel eşdeğerlilik çalışmasından sonra, çalışılacak okulların belirlenmesi aşamasına geçildi. Çalışılacak olan okullar ulaşımın kolay olup olmamasına göre ve okullarda eğitim gören çocukların gelir düzeyleri açısından denge sağlanması göz önüne alınarak belirlendi. Avrupa ve Anadolu yakalarından hem orta, hem

düşük hem de yüksek gelir düzeyinde bulunan çocukların gidebileceği okullar seçilerek, ekonomik durum açısından denge sağlanmaya çalışıldı. Bu nedenle Anadolu Yakası'ndan Kadıköy, Üsküdar ve Çekmeköy olmak üzere üç ilçe, Avrupa Yakası'ndan Fatih, Bakırköy ve Şişli olmak üzere üç ilçe belirlendi. Bu ilçelerden seçilen toplam 26 okuldan 52 öğretmen ile çalışıldı. Kaynaştırma öğrencileri için toplam 19 okulda, 24 ayrı öğretmen ile çalışıldı. Gidilen okullarda okul öncesi sınıflarında eğitim gören çocukların tamamının çalışmaya alınması planlandı. Çalışmaya katılmak istemeyen annelerin çocukları ve herhangi bir sağlık problemi nedeniyle uzun süre okula gidemeyen çocuklar dışındaki çocukların tamamı çalışmaya alındı.

Ölçeğin uygulanması aşamasına geçebilmek için ilk olarak İstanbul Valiliği, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve çalışılacak olan İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden gerekli izinler alındı. Valilik ve Milli Eğitim Müdürlüklerinden alınan izinlerden sonra çalışmanın uygulanması planlanan okulların müdürleri ve çalışılacak olan sınıfların öğretmenleri ile gerekli görüşmeler yapıldı.

Tüm bu görüşmelerin ardından, öğretmenlerle birlikte ayarlanan bir gün içerisinde velilerle toplantı düzenlendi ve her veli o gün içerisinde kendine uygun saatte toplantıya katılarak araştırmacıyla birebir görüşme yoluyla anket sorularını cevaplandırdı. Toplantıya katılmayan velilerle uygun zamanlarda randevuların ayarlanmasının ardından yine yüz yüze görüşme yoluyla anket uygulandı.

Kaynaştırma öğrencileri de aynı yöntemle, çalışılan okullarda bulunan öğrencilerden seçildi. Ancak okullarda az sayıda kaynaştırma öğrencisi bulunduğundan, RAM'dan alınan öğrenci isimlerine göre okullara gidilip kaynaştırma öğrencilerinin annelerinden randevu alındıktan sonra, yine birebir görüşme yoluyla anket annelere uygulandı.

Ölçeğin uygulanmasından 4 hafta sonra en kolay ulaşılabilecek okullar belirlenerek test-tekrar test çalışması birebir görüşme yoluyla annelerle yapıldı ve ardından istatistiksel çalışmalara geçildi. Tüm verilerin SPSS programına girilmesinin ardından istatistiksel analizler yapılarak bulgulara ulaşıldı.

3.5. Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için İstatistik paket programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır. Normal dağılımın incelenmesi için Kolmogorov Smirnov normal dağılıma uyum iyiliği testi kullanılmıştır.

Ölçek için Faktör analizi uygulanarak yapı geçerliliği ortaya çıkarılmış, genel güvenilirlik ve alt boyutların güvenilirliği için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır.

Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup durumunda, normal dağılım göstermeyen parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Mann Whitney U test kullanılmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında ikiden fazla grup durumunda, normal dağılım göstermeyen parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Kruskal Wallis testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Mann Whitney U test kullanılmıştır.

Sonuçlar % 95 güven aralığında, anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde çift yönlü olarak değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmada ele alınan amaçlar doğrultusunda, toplanan verilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgular ve yorumları yer almaktadır. İlk olarak geçerlilik ve güvenilirlik analizlerine yer verilmiştir.

4.1. Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri

Yemek Yeme Davranışı ölçeğindeki 28 maddenin genel güvenilirliği 0,813 olarak bulunmuştur. Yapılan Kmo ve Barlett analizi sonucunda KMO değerinin 0,806 olarak Barlett değerinin ise 0,05 den küçük olduğu ve faktör analizinin yapılabilir olduğu görülmüştür. Faktör analizi sonucunda toplam varyansı % 67,94 olan 6 faktör oluşmuştur.

Yeme Davranışları Değerlendirme Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Analizi aşağıda Tablo 4.1'de gösterilmektedir.

Tablo 4.1. Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizi

Başlık	Madde	Faktör Yüğü	Varyans	Cronbach' s Alpha
Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları	1- Çocuğum yemeği yaşından beklenildiği şekilde çiğner	0,877	17,035	0,749
	9- Çocuğum yaşından beklenildiği gibi kendisini doyurur	0,858		
	23- Çocuğum yaşından beklenildiği şekilde çatal kaşık bıçak kullanır	0,823		
	35- Çocuğum aç olduğunu söyler	0,821		
	21- Çocuğum farklı tatlardaki yiyecekleri yer	0,796		
Çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları	3- Çocuğum yemeklerde televizyon seyreder	0,848	13,676	0,812
	5- Çocuğumun yemeğini yemesi yarım saatten fazla vaktini alır	0,846		
	6- Akrabalar çocuğumun yemesi ile ilgili şikâyetlerde bulunur	0,803		
	28- Çocuğum yiyecekleri ağzında bekletir	0,772		
	38- Çocuğum yiyecek gizler	0,709		
	39- Çocuğum yemek masasına oyuncaklarını veya kitaplarını getirir	0,673		
Çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları	8- Çocuğum istememesi gereken yiyeceği ister	0,828	10,866	0,726
	14- Çocuğum sormadan yemek aralarında yiyecek yer	0,801		
	18- Çocuğum izin verilmediğinde kendisine yiyecek hazırlar	0,776		
	20- Çocuğum evde yememesi gereken yiyecekleri yer	0,716		
	24- Çocuğum arkadaşların evinde yememesi gereken yiyecekleri yer	0,679		
	27- Çocuğum abur cubur yiyecekler yer (cips, kola, çikolata gibi)	0,405		
	4- Çocuğum yemeğini yemezse ben yediririm	0,740		
Anneye ait görüş ve davranışlar	7- Çocuğum yemek yemekten zevk alır	0,716	9,829	0,691
	11- Çocuğumun yeterli yediği konusunda içim rahat	0,692		
	12- Yemek zamanlarımızın stresli olduğunu düşünüyorum	0,605		
	22- Çocuğum yemek zamanı yemez ise ara öğünlerde yemesine izin veririm	0,590		
	26- Yemek zamanlarımızı düşündüğümde üzülüyorum	0,405		
	2- Çocuğum yemek masasını hazırlamaya yardım eder	0,722		
Çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları	37- Çocuğum masayı temizlemeye yardım eder	0,677	9,395	0,665
	10- Çocuğum yemek zamanı öğürür	0,841		
Yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar	13- Çocuğum yemek zamanında kusar	0,800	7,142	0,578
	16- Çocuğumun yemek zamanı yiyecekler boğazında kalır (boğazına tıkanır)	0,675		

Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları boyutunu oluşturan 5 maddenin güvenilirliği 0,749 olarak bulunmuştur. Faktör analizi yapıldığında %17,0 varyans oranı ile tek faktör olduğu görülmüştür. Çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları boyutunu oluşturan 6 maddenin güvenilirliği 0,812 olarak bulunmuştur. Faktör analizi yapıldığında %13,7 varyans oranı ile tek faktör olduğu görülmüştür. Çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları boyutunu oluşturan 6 maddenin güvenilirliği 0,726 olarak bulunmuştur. Faktör analizi yapıldığında %10,9 varyans oranı ile tek faktör olduğu görülmüştür. Anneye ait görüş ve davranışlar boyutunu oluşturan 6 maddenin güvenilirliği 0,691 olarak bulunmuştur. Faktör analizi yapıldığında %9,8 varyans oranı ile tek faktör olduğu görülmüştür. Çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları boyutunu oluşturan 2 maddenin güvenilirliği 0,665 olarak bulunmuştur. Faktör analizi yapıldığında %9,4 varyans oranı ile tek faktör olduğu görülmüştür. Yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar boyutunu oluşturan 3 maddenin güvenilirliği 0,578 olarak bulunmuştur. Faktör analizi yapıldığında %7,1 varyans oranı ile tek faktör olduğu görülmüştür.

Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği Normal Dağılım Analizi Tablo 4.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği Normal Dağılım Analizi

	N	Ort	Ss	Kolmogorov-Smirnov Z	p
Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları	322	3,875	,706	1,959	0,001
Çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları	322	2,166	,626	1,714	0,006
Çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları	322	2,195	,654	1,815	0,003
Anneye ait görüş ve davranışlar	322	2,922	,504	1,698	0,006
Çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları	322	3,123	,941	2,525	0,000
Yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar	322	1,314	,512	6,470	0,000

Analiz sonuçları anlamlılık değeri $p < 0,05$ 'den olduğu için örneklemin dağılımının normal dağılım göstermediğini sonucuna varılmıştır. Bu çerçevede değişkenler

arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde parametrik olmayan istatistik yöntemleri kullanılmıştır.

4.2. Çalışma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Çalışma grubuna ait demografik özelliklere ilişkin bulgular aşağıda Tablo 4.3, Tablo 4.4, Tablo 4.5, Tablo 4.6, Tablo 4.7, Tablo 4.8 ve Tablo 4.9’da gösterilmiştir.

Tablo 4.3. Çalışma Grubunun Çocuk Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde(%)
5	36	11,2
6	286	84,2
7	15	4,7
Toplam	322	100,0

Çalışma grubunun çocuk yaşlarına göre dağılımı 3'te incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğrenci velilerinin 36'sının (% 11,2) çocuklarının 5 yaş ve altı, 271'inin (% 84,2) çocuklarının 6 yaşında, 15'inin (% 4,7) çocuklarının 7 yaşında olduğu görülmektedir.

Tablo 4.4. Çalışma Grubunun Çocuk Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde(%)
Erkek	163	50,6
Kız	159	49,4
Toplam	322	100,0

Çalışma grubunun çocuk cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 4.4'te incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan öğrenci velilerinin 163'ünün (% 50,6) çocuğu erkek, 159'unun (% 49,4) çocuğu kızdır.

Tablo 4.5. Çalışma Grubunun Anne Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde(%)
30 ve altı	109	33,9
31-35	103	32,0
36 ve üstü	110	34,2
Toplam	322	100,0

Çalışma grubunun anne yaşlarına göre dağılımı Tablo 4.5'te incelenmiştir. Buna göre çocukların annelerinin 109'unun (% 33,9) 30 ve altı, 103'ünün (% 32,0) 31-35, 110'unun (% 34,2) 36 ve üstü yaş grubunda olduğu görülmektedir.

Tablo 4.6. Çalışma Grubunun Baba Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde(%)
30 ve altı	31	9,6
31-35	115	35,7
36-40 yaş	102	31,7
41 ve üstü	74	23,0
Toplam	322	100,0

Çalışma grubunun baba yaşlarına göre dağılımı Tablo 4.6'da incelenmiştir. Buna göre çocukların babalarının 31'inin (% 9,6) 30 ve altı, 115'inin (% 35,7) 31-35 yaş, 102'sinin (% 31,7) 36-40 yaş, 74'ünün (% 23,0) 41 ve üstü yaş grubunda olduğu görülmektedir.

Tablo 4.7. Çalışma Grubunun Anne Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Eğitim durumu	Frekans	Yüzde(%)
İlkokul	76	23,6
Ortaokul (İlköğretim)	39	12,1
Lise	99	30,7
Önlisans	12	3,7
Lisans ve Üstü	96	29,8
Toplam	322	100,0

Çalışma grubunun anne eğitim düzeylerine göre dağılımı Tablo 4.7'de incelenmiştir. Buna göre çocukların annelerinin 76'sının (% 23,6) ilkokul, 39'unun (% 12,1) ortaokul (ilköğretim), 99'unun (% 30,7) lise, 12'sinin (% 3,7) önlisans, 96'sının (% 29,8) lisans ve üstü eğitim düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 4.8. Çalışma Grubunun Baba Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Eğitim durumu	Frekans	Yüzde(%)
İlkokul	41	12,7
Ortaokul (İlköğretim)	32	9,9
Lise	132	41,0
Önlisans	7	2,2
Lisans ve Üstü	110	34,2
Toplam	322	100,0

Çalışma grubunun baba eğitim düzeylerine göre dağılımı Tablo 4.8'de incelenmiştir. Buna göre çocukların babalarının 41'inin (% 12,7) ilkokul, 32'sinin (% 9,9) ortaokul (ilköğretim), 132'sinin (% 41,0) lise, 7'sinin (% 2,2) önlisans, 110'unun (% 34,2) lisans ve üstü eğitim düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 4.9. Çalışma Grubunun Annenin Algıladığı Gelir Düzeyine Göre Dağılımı

Gelir Düzeyi	Frekans	Yüzde(%)
Düşük	65	20,2
Orta	201	62,4
Yüksek	56	17,4
Toplam	322	100,0

Çalışma grubunun aile gelir düzeyine göre dağılımı Tablo 4.9'da incelenmiştir. Buna göre çocukların 65'inin (% 20,2) aile gelir düzeyinin düşük, 201'inin (% 62,4) aile gelir düzeyinin orta, 56'sı (% 17,4) aile gelir düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir.

4.3. Çocuklarda Yeme Davranışına İlişkin Bulgular

Tablo 4.10. Yeme Davranışına İlişkin Tanımsal Bulgular

	N	Min.	Max.	Ort.	Ss.
Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları	322	1,600	5,000	3,875	0,706
Çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları	322	1,000	4,667	2,166	0,626
Çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları	322	1,000	4,167	2,195	0,654
Anneye ait görüş ve davranışlar	322	1,500	4,500	2,922	0,504
Çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları	322	1,000	5,000	3,123	0,941
Yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar	322	1,000	3,667	1,314	0,512

Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları değişkeninin Aritmetik Ortalaması 3,875; Standart Sapması 0,706; Çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları değişkeninin Aritmetik Ortalaması 2,166; Standart Sapması 0,626; Çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları değişkeninin Aritmetik Ortalaması 2,195; Standart Sapması 0,654; Anneye ait görüş ve

davranışlar değişkeninin Aritmetik Ortalaması 2,922; Standart Sapması 0,504; Çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları değişkeninin Aritmetik Ortalaması 3,123; Standart Sapması 0,941; Yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar değişkeninin Aritmetik Ortalaması 1,314; Standart Sapması 0,512; Öğretmene ait görüş değişkeninin Aritmetik Ortalaması 2,295; Standart Sapması 1,326 olarak hesaplanmıştır.

Çocuklarda yeme davranışlarının, çocuğun yaşı ve çocuğun cinsiyeti değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren analizler Tablo 4.11 ve Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.11. Yeme Davranışının Çocuğun Yaşına Göre Dağılımı

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p
Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları	5	36	3,928	0,640	0,360	0,835
	6	271	3,873	0,715		
	7	15	3,787	0,719		
Çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları	5	36	2,296	0,645	3,986	0,136
	6	271	2,159	0,623		
	7	15	1,989	0,631		
Çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları	5	36	2,403	0,752	4,260	0,119
	6	271	2,181	0,642		
	7	15	1,956	0,533		
Anneye ait görüş ve davranışlar	5	36	2,981	0,525	1,702	0,427
	6	271	2,919	0,499		
	7	15	2,833	0,570		
Çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları	5	36	3,153	1,041	0,139	0,933
	6	271	3,124	0,930		
	7	15	3,033	0,954		
Yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar	5	36	1,389	0,599	1,082	0,582
	6	271	1,301	0,484		
	7	15	1,356	0,750		

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları puanı ortalamalarının çocuk yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına

göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($KW=0,360$; $p=0,835>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı ortalamalarının çocuk yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($KW=3,986$; $p=0,136>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı ortalamalarının çocuk yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($KW=4,260$; $p=0,119>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin anneye ait görüş ve davranışlar puanı ortalamalarının çocuk yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($KW=1,702$; $p=0,427>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları puanı ortalamalarının çocuk yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($KW=0,139$; $p=0,933>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar puanı ortalamalarının çocuk yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($KW=1,082$; $p=0,582>0,05$).

Tablo 4.12. Yeme Davranışının Çocuğun Cinsiyetine Göre Dağılımı

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları	Erkek	163	3,848	0,708	-0,682	0,496
	Kız	159	3,902	0,705		
Çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları	Erkek	163	2,137	0,593	-0,842	0,400
	Kız	159	2,196	0,659		
Çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları	Erkek	163	2,187	0,671	-0,236	0,813
	Kız	159	2,204	0,639		
Anneye ait görüş ve davranışlar	Erkek	163	2,911	0,450	-0,392	0,695
	Kız	159	2,933	0,555		
Çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları	Erkek	163	2,954	1,009	-3,306	0,001
	Kız	159	3,296	0,835		
Yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar	Erkek	163	1,309	0,513	-0,173	0,863
	Kız	159	1,319	0,512		

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları puanları ortalamalarının çocuk cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=-0,682$; $p=0,496>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanları ortalamalarının çocuk cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=-0,842$; $p=0,400>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanları ortalamalarının çocuk cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=-0,236$; $p=0,813>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin anneye ait görüş ve davranışlar puanları ortalamalarının çocuk cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,392$; $p=0,695>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları puanları ortalamalarının çocuk cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-3,31$; $p=0,001<0,05$). Ortalamalar arasındaki farka göre, kız çocukların yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları puanları, erkek çocukların yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları puanlarından yüksektir. Buna göre yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları kız çocuklar, erkek çocuklardan daha fazla sergilemektedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar puanları ortalamalarının çocuk cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,173$; $p=0,863>0,05$).

Çocuklarda yeme davranışlarının anne yaşı ve baba yaşına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin analizler Tablo 4.11 ve Tablo 4.12’de gösterilmiştir.

Tablo 4.13. Çocuklarda Yeme Davranışlarının Anne Yaşına Göre Dağılımına İlişkin Kruskal Wallis Değerleri

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p
Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları	30 ve altı	109	3,712	0,800	5,915	0,052
	31-35	103	3,955	0,646		
	36 ve üstü	110	3,960	0,636		
Çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları	30 ve altı	109	2,232	0,632	2,409	0,300
	31-35	103	2,162	0,654		
	36 ve üstü	110	2,105	0,592		
Çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları	30 ve altı	109	2,254	0,640	1,891	0,388
	31-35	103	2,137	0,640		
	36 ve üstü	110	2,192	0,683		
Anneye ait görüş ve davranışlar	30 ve altı	109	2,913	0,519	0,445	0,801
	31-35	103	2,892	0,508		
	36 ve üstü	110	2,959	0,487		
Çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları	30 ve altı	109	3,046	0,917	2,236	0,327
	31-35	103	3,233	1,017		
	36 ve üstü	110	3,095	0,890		
Yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar	30 ve altı	109	1,312	0,468	0,476	0,788
	31-35	103	1,340	0,560		
	36 ve üstü	110	1,291	0,509		

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları puanı ortalamalarının öğrencinin anne yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=5,915; p=0,052>0,05).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı ortalamalarının öğrencinin anne yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=2,409; p=0,300>0,05).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı ortalamalarının öğrencinin anne yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan

Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($KW=1,891$; $p=0,388>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin anneye ait görüş ve davranışlar puanı ortalamalarının öğrencinin anne yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($KW=0,445$; $p=0,801>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları puanı ortalamalarının öğrencinin anne yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($KW=2,236$; $p=0,327>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar puanı ortalamalarının öğrencinin anne yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($KW=0,476$; $p=0,788>0,05$).

Tablo 4.14. Çocuklarda Yeme Davranışlarının Baba Yaşına Göre Dağılımına İlişkin Kruskal Wallis Değerleri

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p
Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları	30 ve altı	31	3,690	0,753	4,553	0,208
	31-35 yaş	115	3,810	0,752		
	36-40 yaş	102	3,951	0,666		
	41 ve üstü	74	3,946	0,652		
Çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları	30 ve altı	31	2,398	0,669	11,281	0,010
	31-35 yaş	115	2,234	0,614		
	36-40 yaş	102	2,039	0,605		
	41 ve üstü	74	2,141	0,626		
Çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları	30 ve altı	31	2,247	0,679	4,853	0,183
	31-35 yaş	115	2,271	0,658		
	36-40 yaş	102	2,103	0,652		
	41 ve üstü	74	2,182	0,639		
Anneye ait görüş ve davranışlar	30 ve altı	31	3,022	0,512	2,899	0,407
	31-35 yaş	115	2,925	0,537		
	36-40 yaş	102	2,863	0,497		
	41 ve üstü	74	2,958	0,455		
Çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları	30 ve altı	31	3,081	0,848	0,114	0,990
	31-35 yaş	115	3,104	0,965		
	36-40 yaş	102	3,167	0,924		
	41 ve üstü	74	3,108	0,980		
Yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar	30 ve altı	31	1,462	0,556	7,709	0,052
	31-35 yaş	115	1,299	0,508		
	36-40 yaş	102	1,225	0,423		
	41 ve üstü	74	1,396	0,588		

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları puanı ortalamalarının öğrencinin baba yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=4,553; p=0,208>0,05).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı ortalamalarının öğrencinin baba yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan

Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=11,281; $p=0,010<0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; babasının yaşı 30 ve altı yaş olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, babasının yaşı 36-40 yaş olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksektir (Mann Whitney $U=1070,000$; $p=0,006<0,05$). Babasının yaşı 31-35 yaş olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, babasının yaşı 36-40 yaş olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksektir (Mann Whitney $U=4616,500$; $p=0,007<0,05$). Bir başka ifadeyle babalarının yaşı 30 ve 30'un altında olan çocuklar, babalarının yaşları 36-40 yaş arasında olan çocuklara oranla yemek esnasında daha fazla olumsuz yeme davranışı sergilemektedirler. Ayrıca babalarının yaşları 31-35 arasında olan çocuklar da babalarının yaşı 36-40 arasında olan çocuklara göre yemek esnasında daha fazla olumsuz yeme davranışı sergilemektedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı ortalamalarının öğrencinin baba yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=4,853; $p=0,183>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin anneye ait görüş ve davranışlar puanı ortalamalarının öğrencinin baba yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=2,899; $p=0,407>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları puanı ortalamalarının öğrencinin baba yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=0,114; $p=0,990>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar puanı ortalamalarının öğrencinin baba yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($KW=7,709$; $p=0,052>0,05$).

Yemek yeme davranışının anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kruskal Wallis sonuçları Tablo 4.13 ve Tablo 4.14’te gösterilmiştir.

Tablo 4.15. Yeme Davranışının Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p
Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları	İlkokul	76	3,747	0,822	9,281	0,054
	Ortaokul (İlköğretim)	39	3,817	0,727		
	Lise	99	3,800	0,704		
	Önlisans	12	3,917	0,501		
	Lisans ve üstü	96	4,071	0,583		
Çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları	İlkokul	76	2,176	0,699	3,850	0,427
	Ortaokul (İlköğretim)	39	2,184	0,543		
	Lise	99	2,244	0,602		
	Önlisans	12	2,097	0,702		
	Lisans ve üstü	96	2,081	0,613		
Çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları	İlkokul	76	2,240	0,651	9,585	0,048
	Ortaokul (İlköğretim)	39	2,212	0,644		
	Lise	99	2,305	0,640		
	Önlisans	12	2,194	0,531		
	Lisans ve üstü	96	2,040	0,673		
Anneye ait görüş ve davranışlar	İlkokul	76	2,904	0,570	3,755	0,440
	Ortaokul (İlköğretim)	39	2,962	0,472		
	Lise	99	2,968	0,533		
	Önlisans	12	3,014	0,405		
	Lisans ve üstü	96	2,861	0,438		
Çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları	İlkokul	76	3,171	1,031	2,111	0,715
	Ortaokul (İlköğretim)	39	3,077	0,970		
	Lise	99	3,091	0,861		
	Önlisans	12	2,833	0,749		
	Lisans ve üstü	96	3,172	0,965		
Yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar	İlkokul	76	1,338	0,515	3,842	0,428
	Ortaokul (İlköğretim)	39	1,385	0,510		
	Lise	99	1,310	0,479		
	Önlisans	12	1,333	0,492		
	Lisans ve üstü	96	1,267	0,549		

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları puanı ortalamalarının öğrencinin anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi

sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=9,281; $p=0,054>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=3,850; $p=0,427>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=9,585; $p=0,048<0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; anne eğitim düzeyi ilkokul olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, anne eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksektir (Mann Whitney $U=2981,000$; $p=0,039<0,05$). Anne eğitim düzeyi lise olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, anne eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksektir (Mann Whitney $U=3590,000$; $p=0,003<0,05$). Bir başka ifadeyle, anne eğitim düzeyi ilkokul olan çocukların yemek zamanı dışında sergiledikleri olumsuz yeme davranışları, anne eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocuklara oranla daha fazladır. Ayrıca anne eğitim düzeyi lise olan çocukların da yemek zamanı dışında sergiledikleri olumsuz yeme davranışları, anne eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocuklara oranla daha fazladır.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin anneye ait görüş ve davranışlar puanı ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=3,755; $p=0,440>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları puanı ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=2,111; p=0,715>0,05).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar puanı ortalamalarının anne eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=3,842; p=0,428>0,05).

Tablo 4.16. Yeme Davranışının Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p
Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları	İlkokul	41	3,654	0,845	13,402	0,009
	Ortaokul (İlköğretim)	32	3,720	0,654		
	Lise	132	3,812	0,722		
	Önlisans	7	4,086	0,564		
	Lisans ve üstü	110	4,064	0,610		
Çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları	İlkokul	41	2,256	0,831	11,072	0,026
	Ortaokul (İlköğretim)	32	2,276	0,698		
	Lise	132	2,240	0,548		
	Önlisans	7	2,143	0,697		
	Lisans ve üstü	110	2,014	0,582		
Çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları	İlkokul	41	2,279	0,762	10,928	0,027
	Ortaokul (İlköğretim)	32	2,401	0,636		
	Lise	132	2,213	0,611		
	Önlisans	7	2,548	0,731		
	Lisans ve üstü	110	2,060	0,642		
Anneye ait görüş ve davranışlar	İlkokul	41	2,931	0,587	3,361	0,499
	Ortaokul (İlköğretim)	32	2,984	0,575		
	Lise	132	2,957	0,497		
	Önlisans	7	2,905	0,460		
	Lisans ve üstü	110	2,859	0,462		
Çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları	İlkokul	41	3,207	1,018	2,046	0,727
	Ortaokul (İlköğretim)	32	3,109	1,045		
	Lise	132	3,064	0,952		
	Önlisans	7	3,286	0,906		
	Lisans ve üstü	110	3,155	0,880		
Yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar	İlkokul	41	1,358	0,518	10,473	0,033
	Ortaokul (İlköğretim)	32	1,458	0,585		
	Lise	132	1,336	0,514		
	Önlisans	7	1,000	0,000		
	Lisans ve üstü	110	1,248	0,489		

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları puanı ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=13,402; p=0,009<0,05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanı, baba eğitim düzeyi

ilkokul olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanından yüksektir (Mann Whitney $U=1645,500$; $p=0,010<0,05$). Baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanı, baba eğitim düzeyi ortaokul (ilköğretim) olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanından yüksektir (Mann Whitney $U=1218,500$; $p=0,008<0,05$). Baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanı, baba eğitim düzeyi lise olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanından yüksektir (Mann Whitney $U=5817,500$; $p=0,008<0,05$). Bir başka deyişle baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocuklar, baba eğitim düzeyi ilkokul, ortaokul ve lise olan çocuklara oranla daha fazla olumlu yeme davranışı sergilemektedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($KW=11,072$; $p=0,026<0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere mann whitney u testi uygulanmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyi lise olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksektir (Mann Whitney $U=5478,500$; $p=0,001<0,05$). Buradan anlaşılıyor ki baba eğitim düzeyi lise olan çocuklar, baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocuklara oranla yemek esnasında daha fazla olumsuz davranış sergilemektedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($KW=10,928$; $p=0,027<0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyi ortaokul (ilköğretim) olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksektir (Mann Whitney $U=1196,000$; $p=0,006<0,05$). Baba eğitim düzeyi lise olan

çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksektir (Mann Whitney $U=6160,000$; $p=0,042<0,05$). Bir başka anlatımla baba eğitim düzeyi orta okul ve lise olan çocuklar, baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocuklara oranla yemek zamanı dışında daha fazla olumsuz davranışlar sergilemektedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin anneye ait görüş ve davranışlar puanı ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=3,361; $p=0,499>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları puanı ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=2,046; $p=0,727>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar puanı ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=10,473; $p=0,033<0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; baba eğitim düzeyi ortaokul (ilköğretim) olanların yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar puanı, baba eğitim düzeyi önlisans olanların yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar puanından yüksektir (Mann Whitney $U=56,000$; $p=0,021<0,05$). Baba eğitim düzeyi ortaokul (ilköğretim) olanların yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar puanı, baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olanların yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar puanından yüksektir (Mann Whitney $U=1365,500$; $p=0,022<0,05$). Baba eğitim düzeyi lise olanların yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar puanı, baba eğitim düzeyi önlisans olanların yemek

esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar puanından yüksektir (Mann Whitney U=269,500; p=0,035<0,05). Buradan anlaşılacağı üzere, baba eğitim düzeyi ortaokul ve lise olan çocuklar açısından yemek esnasında oluşan olumsuz durumlar, baba eğitim düzeyi önlisans olan çocuklara oranla daha fazladır. Ayrıca baba eğitim düzeyi ortaokul olan çocuklar açısından yemek esnasında oluşan olumsuz durumlar, baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocuklara oranla daha fazladır.

Çocuklarda yeme davranışının annenin algıladığı gelir düzeyine göre dağılımı Tablo 4.15'te gösterilmiştir.

Tablo 4 17. Yeme Davranışının Annenin Algıladığı Gelir Düzeyine Göre Dağılımı

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p
Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları	Düşük	65	3,625	0,830	16,408	0,000
	Orta	201	3,869	0,668		
	Yüksek	56	4,186	0,558		
Çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları	Düşük	65	2,334	0,703	8,283	0,016
	Orta	201	2,158	0,587		
	Yüksek	56	2,004	0,632		
Çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları	Düşük	65	2,238	0,714	11,164	0,004
	Orta	201	2,248	0,639		
	Yüksek	56	1,954	0,591		
Anneye ait görüş ve davranışlar	Düşük	65	3,031	0,592	3,613	0,164
	Orta	201	2,906	0,484		
	Yüksek	56	2,851	0,452		
Çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları	Düşük	65	3,177	1,055	0,790	0,674
	Orta	201	3,100	0,934		
	Yüksek	56	3,143	0,835		
Yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar	Düşük	65	1,323	0,503	0,238	0,888
	Orta	201	1,317	0,517		
	Yüksek	56	1,292	0,509		

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları puanı ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=16,408; p=0,000<0,05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; aile gelir düzeyi yüksek olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanı, aile gelir düzeyi düşük olan

çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanından yüksektir (Mann Whitney $U=1124,000$; $p=0,000<0,05$). Aile gelir düzeyi yüksek olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanı, aile gelir düzeyi orta olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanından yüksektir (Mann Whitney $U=4046,000$; $p=0,001<0,05$). Bir başka anlatımla aile gelir düzeyi yüksek olan çocuklar, aile gelir düzeyi orta ve düşük olan çocuklara göre daha olumlu yeme davranışları sergilemektedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($KW=8,283$; $p=0,016<0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; aile gelir düzeyi düşük olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, aile gelir düzeyi yüksek olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksektir (Mann Whitney $U=1304,000$; $p=0,007<0,05$). Buradan anlaşılıyor ki, aile gelir düzeyi düşük olan çocuklar, aile gelir düzeyi yüksek olan çocuklara göre yemek esnasında daha fazla olumsuz yeme davranışı göstermektedirler.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($KW=11,164$; $p=0,004<0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; aile gelir düzeyi düşük olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, aile gelir düzeyi yüksek olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksektir (Mann Whitney $U=1368,000$; $p=0,018<0,05$). Aile gelir düzeyi orta olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, aile gelir düzeyi yüksek olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksektir (Mann Whitney $U=3990,500$; $p=0,001<0,05$). Sonuç olarak, aile gelir

düzeıı orta ve düşük olan çocukların yemek zamanı dışında sergiledikleri olumsuz yeme davranışları, aile gelir düzeıı yüksek olan çocuklardan daha fazladır.

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin anneye ait görüş ve davranışlar puanı ortalamalarının aile gelir düzeıı değişkeni aısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=3,613; p=0,164>0,05).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları puanı ortalamalarının aile gelir düzeıı değişkeni aısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=0,790; p=0,674>0,05).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin yemek esnasında çocuk aısından oluşan olumsuz durumlar puanı ortalamalarının aile gelir düzeıı değişkeni aısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (KW=0,238; p=0,888>0,05).

Çocuklarda yeme davranışlarının normal gelişim gösteren çocuklar ve yaygın gelişimsel bozukluğu bulunan çocuklar aısından farklılaşıp farklılaşmadığına dair analizler Tablo 4.18'de verilmiştir.

Tablo 4.18. Yeme Davranışının Normal Gelişim Gösteren Çocuklar ve Yaygın Gelişimsel Bozukluğu (Otizm) Bulunan Çocuklara Göre Dağılımı

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p
Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları	YGB	24	3,642	0,848	-1,537	0,125
	Normal	322	3,875	0,706		
Çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları	YGB	24	2,160	0,662	-0,051	0,960
	Normal	322	2,166	0,626		
Çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları	YGB	24	2,340	0,611	1,053	0,293
	Normal	322	2,195	0,654		
Anneye ait görüş ve davranışlar	YGB	24	2,875	0,446	-0,443	0,658
	Normal	322	2,922	0,504		
Çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları	YGB	24	3,063	1,145	-0,297	0,766
	Normal	322	3,123	0,941		
Yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar	YGB	24	1,514	0,822	1,176	0,251
	Normal	322	1,314	0,512		

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları puanları ortalamalarının alınan eğitim türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-1,537$; $p=0,125>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanları ortalamalarının alınan eğitim türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-0,051$; $p=0,960>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanları ortalamalarının alınan eğitim türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=1,053$; $p=0,293>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin anneye ait görüş ve davranışlar puanları ortalamalarının alınan eğitim türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=-0,443$; $p=0,658>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları puanları ortalamalarının alınan eğitim türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=-0,297$; $p=0,766>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrenci velilerinin yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar puanları ortalamalarının alınan eğitim türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunamamıştır ($t=1,176$; $p=0,251>0,05$).

BÖLÜM V SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

5.1.1. Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeğinin Türk Çocuklarına Uyarlanması Çalışmasına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Bu araştırmada ilk olarak, Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği'nin (The Children's Eating Behaviors Inventory) Türk çocuklarına uyarlanması amaçlanmıştır. Buna yönelik olarak ilk önce ölçeğin dilsel eşdeğerlilik çalışması, ardından geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Güvenirlik çalışması için, test aynı gruptaki 40 öğrenciye 4 hafta arayla tekrar uygulanmıştır ve uygulama sonucunda en düşük test-tekrar test korelasyonu ,88 olarak bulunmuştur. Bu sonuç ölçeğin, test-tekrar test sonuçları açısından güvenilir olduğunu göstermektedir. Testin orijinalinde test-tekrar test çalışması 40 çocuk üzerinden 4-6 hafta süreyle yapılmıştır ve test-tekrar test korelasyonu ,87 olarak bulunmuştur ve bu ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir. Ölçeğin orijinali ile uyarlamasının test-tekrar test sonuçlarının yüksek olması sonucu birbirini desteklemektedir.

Yemek Yeme Davranışı ölçeğindeki 28 maddenin genel güvenirliliği 0,81 olarak bulunmuştur. Yapılan Kmo ve Barlett analizi sonucunda KMO değerinin 0,80 olarak Barlett değerinin ise 0,05 den küçük olduğu ve faktör analizinin yapılabilir olduğu görülmüştür. Faktör analizi sonucunda toplam varyansı % 67,94 olan 6 faktör oluşmuştur. Bu altı faktör;

- Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları
- Çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları
- Çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları Anneye ait görüş ve davranışlar
- Yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar
- Çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları olarak isimlendirilmiştir.

Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları boyutunu oluşturan 5 maddenin güvenilirliği 0,74, çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları boyutunu oluşturan 6 maddenin güvenilirliği 0,81, çocuğun yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları boyutunu oluşturan 6 maddenin güvenilirliği 0,73, anneye ait görüş ve davranışlar boyutunu oluşturan 6 maddenin güvenilirliği 0,70, çocuğun yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları boyutunu oluşturan 2 maddenin güvenilirliği 0,67, yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar boyutunu oluşturan 3 maddenin güvenilirliği 0,58 olarak bulunmuştur.

Yemek yeme davranışı normal dağılım analizi sonucunda, analiz sonuçları anlamlılık değeri $p < 0,05$ 'den olduğu için örneklemin dağılımının normal dağılım göstermediğini sonucuna varılmıştır.

5.1.1.1. Yemek Yeme Davranışına İlişkin Bulgular ve Tartışma

Yemek yeme davranışına ilişkin tanımsal bulgular incelendiğinde, en yüksek ortalama çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları alt boyutuna ait olmakla birlikte 3,875 olarak bulunmuştur. Ayrıca en düşük ortalama yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar alt boyutuna ait olmakla birlikte 1,314 olarak bulunmuştur.

Çocuğun sergilediği olumlu yeme davranışları alt boyutuna ait maddelere bakıldığında, bu maddelerin genel olarak çocuğun yemek yerken sergilemesi gereken motor hareketlere yönelik olduğu görülmektedir. Özel ve resmi okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden dört-altı yaş grubu çocuklarının beslenme alışkanlıklarının incelendiği bir araştırmada, araştırmaya katılan çocukların tamamına yakınının yemek masasında ailesiyle birlikte oturup yemeklerini kendilerinin yediği ve yine araştırmaya katılan çocukların tamamının yaşlarına uygun şekilde çatal, kaşık ve bıçak kullanabildikleri bulunmuştur. Çocukların katı ve sıvı gıdaları genellikle dökmeden uygun şekilde yiyebildikleri görülmüştür. (Akar, 2006). 4-6 yaş grubu çocuklardan beklenen öz bakım becerileri arasında, çatal ve kaşıkla uygun biçimde yemek yeme, ellerini yıkayıp kurulayabilme ve direktifle dişlerini fırçalayabilme gibi alışkanlıklar bulunmaktadır (Bayhan ve Artan, 2004). Bu nedenle araştırma bulguları bu bilgileri destekler nitelikte olup, beklenen sonucu karşılamaktadır.

Yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar alt boyutuna ait maddeler incelendiğinde, bu maddelerin yemek zamanında çocuğun öğürmesi, kusması ya da yiyeceklerin boğazında kalması yönünde olduğu görülmektedir ve bu boyutun aritmetik ortalamasının düşük olması bu problemlerin az miktarda yaşandığını göstermektedir. Yemek zamanında oluşan öğürme, kusma ya da tıkanma gibi olumsuz durumların çocukta var olan anatomik bir rahatsızlığı gösterebileceği düşünülmektedir. Bu anatomik rahatsızlıklardan biri olan Gastroözofagial Reflü, mide içeriğinin kendiliğinden yemek borusuna kaçışı olarak tanımlanır. Bu kaçış, mide borusunu mideye bağlandığı yerde meydana gelen kasılma yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Kusma ya da öğürmeye neden olan diğer rahatsızlıklar, barsak tıkanıklığı, yemek borusunun mideye bağlandığı kısmın tıkalı olması, barsak darlığı, barsağın belli bölümlerinin olmaması, karın organlarının göğüs içinde fitiklaşması, mide darlığı olarak sayılabilir. Ancak bu tip rahatsızlıklar genellikle çocuk okul öncesi döneme gelmeden fark edilmektedir. 4-6 yaş grubu çocuklarda meydana gelen kusma ya da öğürmelerin nedeni ise daha çok enfeksiyonlardan kaynaklanmaktadır. Kusmanın en çok görüldüğü enfeksiyon türleri, mide barsak, kulak, idrar yolu, menenjit-santral sinir sistemi

Enfeksiyonel ya da anatomik bir rahatsızlığı bulunmayan çocuklarda görülen tıkanma, kusma ya da öğürme gibi olumsuz durumlar, zorlamaya bağlı olarak ortaya çıkabilmektedir. Israrcı olmak ya da daha fazla yemesi için çocuğu zorlamak çocuğun kendisine fazla gelen gıdayı çıkarmasına ya da zorlamaya yönelik davranışsal bir tepki olarak kusma ya da öğürmesine neden olabilir. Bebeklik döneminden çocukluk çağına geçildikçe çocukların iştahı ve yeme sıklığı giderek azalmaktadır. Bu durum anne babalarda tedirginliğe yol açar ve bu da çocuğu daha çok ya da daha sık yemesi için zorlamalarına neden olur. Mermer (2003) kreşe devam eden 3-6 yaş çocuklarının beslenmesine ilişkin tutum ve davranışlarda ailenin rolünü araştırdığı çalışmasında, ailelerin % 62,1'inin çocuğa yemek yemesi için ısrar ettiğini tespit etmiştir. Terzi'nin (2005) yaptığı çalışmada, çocukları yemek yemediği zamanlarda, ailelerin %26,9'u zorla yemek yedirirken, % 9,6'sı ödül, % 2,9'u ceza yöntemiyle, yemek yedirmektedir. Oğuz (2011) okulöncesi eğitim kurumlarına devam etmekte olan 60-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıkları üzerine yaptığı çalışmada ise ailelerin % 25,8'inin çocuğuna zorla yemek yedirdiğini tespit etmiştir.

Buradan da anlaşılacağı gibi, ebeveynlerin çocuklara zorla yemek yedirme davranışını sergileme sıklıkları giderek azalmaktadır. Bunun, ebeveynlerin beslenme konusunda giderek daha bilinçli hale gelmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Beslenme konusunda daha bilinçli hale gelen ebeveynler çocuklarını yemek yeme konusunda daha az zorlamakta ve daha az ısrarcı davranmaktadırlar ve çocuklarda bundan kaynaklanan kusma, öğürme ve tıkanma gibi davranışsal sorunlar giderek azalmaktadır.

Yapılan istatistiksel incelemelerde yemek yeme davranışının çocuğun cinsiyetine göre dağılımına bakıldığında, kız çocukların yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları puanları, erkek çocukların yemek hazırlanmasına ilişkin davranışları puanlarından yüksektir. Ölçeğin orijinalinde yemek hazırlanmasına ilişkin cinsiyet açısından önemli bir farklılık bulunmamış olmasına karşın, çalışmada bu farklılığın ortaya çıkmasının kültürel farklılıktan kaynaklandığı düşünülmektedir. Türk aile yapısının gerektirdiği üzere, evde yapılan işlerin daha çok bayanlar tarafından yapılıyor olmasından dolayı, Türk kız çocukları Türk erkek çocuklarına oranla sofrayı düzenini oluşturma ve anneye yardım etme konusunda daha faal durumdadırlar.

Yemek yeme davranışının aile gelir düzeyine göre dağılımı incelendiğinde, aile gelir düzeyi yüksek olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanı, aile gelir düzeyi düşük ve orta olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanından yüksek bulunmuştur.

Ayrıca aile gelir düzeyi düşük olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, aile gelir düzeyi yüksek olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksektir.

Yemek yeme davranışının aile gelir düzeyine göre dağılımının incelenmesinden ortaya çıkan bir başka farklılaşma, gelir düzeyi ve yemek zamanı dışında sergilenen olumsuz yeme davranışları arasında olmuştur. Aile gelir düzeyi düşük ve orta olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanının, aile gelir düzeyi yüksek olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksek olduğu görülmüştür.

Leşkeri (1989), yaptığı çalışmada beslenme bozukluğu ve düşük sosyoekonomik düzey arasında pozitif bir ilişki saptanmıştır. Beslenme bozukluğu saptanan

çocukların % 31,6'sının düşük sosyoekonomik düzeyden geldiği tespit edilmiştir. Beslenme bozukluğu, olumsuz yeme alışkanlıkları ve yanlış yeme davranışlarının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Çocukluk çağında yanlış yeme davranışları geliştiren çocuklar beslenme bozukluklarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Ailelerin gelir seviyesini düşük olması, beraberinde gıda alımını azaltmakta ya da dengesizleştirmektedir. Ayrıca gelir seviyesinin düşük olması eğitim seviyesinin de düşük olmasıyla bağlantılı olduğundan, hem eğitim seviyesinin düşük olması, hem de gelir seviyesine bağlı yiyecek teminin zorlaşması nedeniyle sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocukları diğer çocuklara oranla daha fazla yeme ve yeme davranışı problemleri yaşamaktadırlar.

Karakuş (1992) tarafından 3-6 yaş grubu 200 çocuk üzerinde yapılan bir çalışmada, orta sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin vücut ağırlığının % 93'ünün normal, % 4,2'sinin zayıf, % 2,8'inin ise normalüstü, yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki çocukların ise % 98,5'inin normal, % 3,5'inin zayıf, % 7'sinin normalin üstünde olduğu saptanmıştır. Özmert ve diğerleri (2003), yaptıkları çalışma sonucunda sosyoekonomik düzeyi düşük semtte oturan çocukların kan kalsiyum düzeylerinin nispeten yüksek olduğunu saptamışlardır. Bu durumun uzun süreli beslenme bozukluğundan kaynaklanabileceği düşünülmüştür. Zira kalsiyum, çinko, demir ve proteinden fakir diyet tüketimi ile kurşun emilimi artış göstermektedir.

Watt ve diğerleri (2001)'nin yaptıkları çalışmada; sosyoekonomik düzeyi düşük olan çocukların aşırı kilolu olduğu, kahvaltıyı atladıkları, kendilerini çok zayıf düşündükleri, diyet ve vücut ağırlığı kontrollerine daha açık olduğu görülmüştür.

Chamberlin ve diğerleri (2002) tarafından yapılan çalışmada, düşük gelirli okul öncesi çocukların normal çocuk gelişimi ve beslenme alışkanlıkları konusunda yeterli bilgilerinin bulunmadığı, gıdalar konusunda sınırlar koymakta güçlük çektikleri ve obez olmaya daha yatkın oldukları saptanmıştır. Bununla birlikte aşırı kilolu olduklarını düşünmedikleri ve davranışsal değişimlere açık olmadıkları saptanmıştır. Yine aynı çalışmada çocukların fazla kiloları konusunda ailelerinin kabahatli olduğunu düşündükleri saptanmıştır.

Çocuklarda yeme davranışı değerlendirme ölçeğinin Türk çocuklarına uyarlandığı bu çalışmada, sosyo-ekonomik düzey ve beslenme davranışları açısından yapılan

istatistiksel değerlendirmeler, literatürü destekler niteliktedir. Düşük sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklar, orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklara oranla daha fazla beslenme sorunu yaşamakta; bununla beraber, yeterli ve dengeli beslenme ve olumlu beslenme davranışları geliştirme açısından orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklara oranla daha geride kalmaktadırlar.

Yapılan istatistiksel analizlerde yemek yeme davranışının baba yaşına göre dağılımı incelendiğinde, çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı ortalamalarının çocuğun baba yaşı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Buna göre; babasının yaşı 30 ve altı yaş olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, babasının yaşı 36-40 yaş olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksektir. Babasının yaşı 31-35 yaş olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, babasının yaşı 36-40 yaş olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksektir. Buradan da anlaşılacağı üzere, 35 yaş ve altı babaların çocukları, 36 yaş ve üstü babaların çocuklarından daha fazla olumsuz yeme davranışı sergilemektedirler. Eğitim seviyesi ve bilinçlenmenin geçen yıllara oranla artmış olabileceği düşünüldüğünde, bu beklenen bir sonuç değildir. Çünkü çalışma sonucuna göre giderek bilinçlenen ve daha eğitilmiş babalara sahip olan çocuklar yemek esnasında daha fazla olumsuz yeme davranışı sergilemektedirler. Daha önceki çalışmalar incelendiğinde benzer bir çalışmaya da rastlanmamıştır. Ancak bu sonucun son yıllarda daha çok artan mükemmeliyetçi davranış yapısıyla alakalı olabileceği düşünülmektedir. Literatürde yeme tutum ve davranış bozukluklarının mükemmeliyetçilik ile ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Hewitt & Paul, 1995; Maner, 2001; Fairburn & Christopher 1999). Eğitim seviyesinin giderek artması günümüzde mükemmeliyetçi anne baba sayısını artırmıştır. Mükemmeliyetçiliğin alt boyutları aile beklentileri ve ailesel eleştiri olarak gösterilmektedir. Aile ortamında çocuğun olduğu gibi kabul edilememesi, anne-baba ile olumsuz iletişim, güven temelli olmayan bir ilişki, anne babanın yüksek ve kimi zaman gerçekçi olmayan beklentileri bu yeme tutum ve davranışlarında görülen problem ve bozuklukların ortaya çıkmasında etkili olabilmektedir. Çocukta oluşan olumsuz benlik algısı, değersizlik ve çaresizlik duygusu diğer çevresel ve biyolojik

faktörlerle de bir araya geldiğinde yeme tutum ve davranış bozukluklarının tetikleyicisi rolünü oynayabilir (Kontbay, 2010). Yapılan literatür taraması sonucunda yeme davranışı bozukluğu gösteren çocukların ailelerin diğer çocukların ailelerine oranla daha mükemmeliyetçi tutum izledikleri görülmüştür. Baba yaşı ile çocuğun yemek esnasında sergilediği olumsuz davranışlar arasındaki ilişkide görülen farklılaşmanın, bu nedenle mükemmeliyetçi tutumla ilişkili olduğu düşünülmektedir ve literatürde mükemmeliyetçi anne babalar ve bu anne babaların çocuklarının sergilediği olumsuz yeme davranışlarının ilişkilendirilmiş olması da bu sonucu destekler niteliktedir.

Yemek yeme davranışının anne eğitim düzeyine göre dağılımı incelendiğinde, anne eğitim düzeyi ilköğretim olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, anne eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksektir. Ayrıca anne eğitim düzeyi lise olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, anne eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocukların yemek zamanı dışında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksektir. Bu sonuca göre anne eğitim düzeyi arttıkça yemek zamanı dışında sergilenen olumsuz davranışlar azalmaktadır. Ebeveynlerden özellikle annelerin, çocukların beslenme tutumlarının ve tercihlerinin oluşmasında kritik bir rolü vardır. Annelerin sağlıklı beslenmeye ilişkin olumlu tutumu, inancı ve davranışları çocukların sağlıklı yiyecek tüketmesini sağlarken, annenin olumsuz davranışları çocukların sağlıksız yiyecekler tüketmesini sağlar (Gibson ve diğerleri, 1998). Aile ortamında sağlıklı yiyeceklerle sık karşılaşan çocukların sağlıklı besin tüketme alışkanlıkları artacaktır.

Annelerin eğitim seviyesi, olumlu yeme davranışı sergileme ve sağlıklı yiyecekleri seçme bilincini etkileyebilmektedir. Anne eğitim düzeyi yüksek olan çocuklar ve gençler, daha çok karbonhidrat, protein, lif, A vitamini ve kalsiyum alırlar ve daha fazla sebze ve günlük önerilen süt ürünlerini tüketmektedirler. Annelerin eğitim düzeyi; okul öncesi çocukların fazla şeker alımları ve gençlerin fazla yağlardan aldıkları enerji ile ters orantılıdır. Eğitim durumu lise düzeyinden aşağı olan ebeveynlerin bulunduğu ailelerde yağlı sütün kullanımı daha fazlayken, az yağlı sütün kullanımı ise üniversite eğitimi almış anne babanın çocukları arasında daha yaygındır (Xie ve diğerleri, 2003).

Yapılan bir araştırmada genç ve eğitim düzeyi düşük annelerin bilgi kaynağı olarak daha çok akraba ve arkadaşları tercih ettikleri saptanmıştır (Er, 1999). Bu da çocukta yanlış beslenme davranışlarının oluşmasına neden olmaktadır. Bir başka araştırmada ise çocuklarda görölen dengesiz beslenmenin nedenleri arasında anne ve babanın eğitim düzeyinin önemli etkisinden bahsedilmiştir (Özmert ve diğerleri 2003). Okul öncesi dönemde oluşturulan beslenme alışkanlıkları gelecekteki beslenme alışkanlıklarını önemli derecede etkilemektedir ve çocuklar için en önemli modeller anne babalardır. Anne babaların yemek esnasında ve yemek zamanı dışında sergiledikleri olumlu ve olumsuz davranışlar çocuklar tarafından örnek alınmakta ve çocuğun oluşturacağı yemek yeme davranışı, ebeveynlerin davranışları çerçevesinde gelişmektedir. Bu anlamda eğitim seviyesi yüksek annelerin evde oluşturacağı sofraya düzeni, yemek kuralları ve yiyecek seçimleri, eğitim seviyesi daha düşük annelere oranla daha doğru olacaktır ve bu da çocuğun olumlu davranışlar oluşturmasını, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlayacaktır.

Köroğlu (2009)'un okulöncesi dönem 4-6 yaş arası çocuklarda aileden kaynaklanan beslenme bozukluklarının incelenmesi konulu çalışmasında, çocukların istedikleri zaman istedikleri besini tüketme durumu ortalaması ve ailelerin çocuklarının istedikleri zaman istedikleri besini tüketmesine izin verme durumu ortalamasının yüksek olduğu görölmüştür. Çocuklar öğün saatlerini benimsemeyerek, tükettikleri besinlerin sağlıklı olup olmadığına dikkat etmeksizin istedikleri besini istedikleri zaman tüketmektedirler ve aileler de bu duruma izin vererek çocuklar dayanış beslenme alışkanlığına dolayısıyla beslenme bozukluğuna neden olmaktadır. Aynı çalışmada, çocuklarının abur-cubur yiyecekleri tüketmesine izin veren ailelerin ortalaması düşük bulunmuş ancak abur-cubur yiyecekleri evlerinde bulunduran ailelerin ortalaması yüksek bulunmuştur. Ailelerin çocuklarının abur-cubur yiyecekleri sık tüketmelerine izin vermemeleri doğru bir yaklaşım olmakla birlikte, evlerinde bu yiyecekleri sık bulundurmaları yanlış bir uygulamadır. Çünkü evde bu yiyeceklerin bulunması çocukların bu yiyeceklere ulaşımını kolaylaştırmakta ve sık tüketmeye teşvik ederek bu yiyeceklerin tüketimini artırmaktadır. Çocuğun sergilemesi beklenen olumlu yeme davranışlarının yalnızca sözlü anlatım yoluyla oluşmasını beklemek yanlış bir tavidir. Okul öncesi dönem çocukları, anne babayı model olarak aldığı ve davranışlarını anne babaya göre şekillendirdiği için, çocukla

daha fazla iletişim içerisinde olan annenin bu konuda önemli bir rol modeli olduğu unutulmamalıdır. Annenin eğitim seviyesinin yüksek olması bu anlamda bilinçli olmayı da beraberinde getirecektir ve bilinçli annelerin çocukları yemek zamanları dışında daha az olumsuz davranış sergileyeceklerdir.

Yemek yeme davranışının baba eğitim düzeyine göre dağılımı incelendiğinde, baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanı, baba eğitim düzeyi ilkokul olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanından yüksektir. Baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanı, baba eğitim düzeyi ortaokul (ilköğretim) olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanından yüksektir. Baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanı, baba eğitim düzeyi lise olan çocukların sergilediği olumlu yeme davranışları puanından yüksektir. Bir başka deyişle, baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocuklar, baba eğitim düzeyi ilkokul, ortaokul ve lise olan çocuklara göre daha olumlu yeme davranışları sergilemektedirler.

Çalışmada, baba eğitim düzeyi lise olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanı, baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocukların yemek esnasında sergilediği olumsuz yeme davranışları puanından yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca, baba eğitim düzeyi ortaokul ve lise olan çocukların yemek zamanı dışında sergiledikleri olumsuz yeme davranışları puanı, baba eğitim düzeyi lisans ve üstü olan çocuklardan yüksek bulunmuştur. Çam (1994), öğrencilerin yeme tutumlarını etkileyeceği varsayılan etmenlerden babalarının öğrenim düzeyine ait olanların, okul türü, yaş faktörü ve annelerinin öğrenim düzeyine ait olanlardan yeme tutumlarını daha önemli düzeyde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bulguların bu yönde çıkması yeme tutumlarının önemli belirleyicisinin babaların öğrenim düzeyine ait değişkenler olduğunu göstermektedir. Sağlıklı beslenme kuralları olan ve çocuklarına rol modelleri olan ebeveynlerin çocuklarının daha sağlıklı beslenme alışkanlıklarına sahip oldukları görülmektedir.

Çocuklar bakıldığı, sevildiği, değer verildiği zaman öz saygıları gelişir ve kendilerini açık iletişim kurabildikleri, arkadaşlık edebildikleri, ortak değerleri paylaşabildikleri sosyal bir yapının parçası olarak hissederler. Çocuğun fiziksel ve duygusal sağlığı,

bilişsel ve sosyal fonksiyonu ailenin fonksiyonundan etkilenmektedir (American Academy of Pediatrics, 2003). Aileye bağlılık ve ebeveynlerle rahat iletişim kurabilmek ile sağlıklı beslenme alışkanlığı arasında olumlu ilişki vardır (Lien vd. 2002). Geçen yıllara oranla babaların eğitim düzeyinin artması, babaların çocuklarıyla daha fazla iletişim içerisinde olmasını ve baba-çocuk etkileşiminin daha olumlu olmasını sağlamıştır. Eğitim seviyesi yüksek olan babalar, eğitim seviyesi daha düşük olan babalara oranla çocuğuyla daha olumlu ilişkiler kurmakta ve çocuğun bakımında, ihtiyaçlarını karşılamada daha fazla rol almaktadırlar. Buradan da anlaşılacağı üzere, babanın çocukla yakın etkileşim içerisinde olması ve baba-çocuk iletişiminin olumlu yönde olması çocuğun olumlu yeme davranışları geliştirmesinde etkili olacaktır.

Çalışmada yemek esnasında çocuk açısından oluşan olumsuz durumlar incelendiğinde, baba eğitim düzeyi yönünden anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi ilköğretim ve ortaokul olan çocukların, baba eğitim düzeyi önlisans ve lisans ve üstü olan çocuklara göre; baba eğitim düzeyi lise olan çocukların ise baba eğitim düzeyi önlisans olan çocuklara göre yemek esnasında daha fazla olumsuz durum yaşadıkları belirlenmiştir. Altın kaynak ve diğerleri (2002)'nin yaptığı çalışmada baba eğitim düzeyi azaldıkça malnütrisyon derecesinin arttığı görülmüştür. Malnütrisyon; insan vücudunun büyüme, gelişme ve bazı özel fonksiyonları yerine getirebilmesi için besinler ve enerji arasındaki hücresel dengesizliktir (Kara, 2008). Bir başka deyişle, malnütrisyon besinlerin yetersiz alınması ve yetersiz sindirilmesi durumudur. Yemek esnasında çocuklarda sık sık kusma, öğürme ya da tıkanmaların olması doğal olarak yetersiz beslenme sorununu ortaya çıkaracaktır. Baba eğitim düzeyinin yüksek olması babaların, çocuğun gelişimi ve beslenmesi konusunda daha bilinçli olmasını sağlamaktadır ve bu da çocuğun daha olumlu davranışlarla, beraberinde olumlu yeme davranışları sergilemesine neden olmaktadır. Bu anlamda iki çalışma birbirini desteklemektedir.

Otizm tanısı konmuş çocuklarla normal gelişim gösteren çocukların yeme davranışlarının karşılaştırılmasına ilişkin yapılan istatistiksel analizlerde anlamlı bir sonuç bulunamamıştır. Bu beklenen bir sonuç değildir. Ancak, çalışmaya alınan otistik çocukların, RAM'dan alınan raporlarına bakıldığında tanılarının 'Yaygın Gelişimsel Bozukluk (Otizm)' olduğu görülmektedir. Bu çocuklar normal gelişim

gösteren çocukların öğrenim gördükleri okul öncesi kurumlarında kaynaştırma eğitimi almaktadırlar ve hafif düzeyde otistik özellikler göstermektedirler. Çalışmaya alınan ve otizm tanısı konmuş bu çocuklar, öğretmenleriyle ve sınıftaki arkadaşlarıyla iletişim kurabilen, sınıfta normal gelişim gösteren diğer çocukların yaptıkları faaliyetlere katılabilen ve bu faaliyetleri yapma çabası gösteren çocuklardır. Bu anlamda düşünüldüğünde normal gelişim gösteren çocuklarla aynı yeme davranışlarına sahip olmaları normal bir sonuçtur.

Testin orijinalinde, yapılan bu karşılaştırmanın sonucuna göre otizm tanısı konmuş çocukların normal gelişim gösteren çocuklardan daha fazla yeme davranışı problemleri yaşadıkları görülmüştür. Ancak testin orijinalinde çalışmaya katılan otizmliler çocukların yaşları 2-12 arasında değişmektedir. Bu çalışmada ise çalışmaya alınan otizmliler çocuklar 6 yaşında olup kaynaştırma eğitimi almaktadırlar. Yaş aralığının daralmış olmasının sonucun farklı olmasına neden olabileceği düşünülmektedir. 6 yaş, çocuğun artık kendi kendine yemek yeme davranışını rahatça sergileyebildiği dönemdir. Çalışmaya alınan otizmliler çocukların da bu yaşta olması, hafif otizm tanısı almış olmalarıyla da ilişkilendirildiğinde, normal gelişim gösteren çocuklardan daha fazla yeme davranışı problemi yaşamıyor olmalarının normal bir sonuç olduğu düşünülmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçları dikkate alınarak eğitimcilere aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

- 1- Okul öncesi eğitim kurumlarında ailelere haftalık veya aylık olarak, okul öncesi dönem çocuklarının sergilemesi gereken yeme davranışları ve bu davranışlarının çocuklara nasıl kazandırılacağı konusunda bilgi verici eğitimler verilebilir. Böylece okulda kazandırılmaya çalışılan yeme davranışlarının evde de desteklenmesi sağlanmalıdır. Ayrıca bu eğitimlerde, yeterli ve dengeli beslenmenin önemi anlatılmalı, sağlıklı yiyecek tüketiminin artırılması için, bu konuda toplumsal bilinç oluşturulmaya çalışılmalıdır.

- 2- Sınıf içerisinde yapılan aktiviteler, kullanılan materyaller ve uygulanan etkinliklere yeme davranışı geliştirme ile ilgili uygulamalar yerleştirilerek, ders esnasında da çocuklara olumlu davranışlar kazandırılması sağlanabilir.
- 3- Çocukların yeme davranışlarının oluşmasında en önemli etkenlerden birinin aile yaşantısı olduğu dikkate alınarak, öğretmenler ailelerle daha etkili iletişim içerisinde olmanın yollarını bulmalı ve bu sayede çocukların aile yaşantılarındaki olumsuz durumlar tespit edilerek çözüme gidilmeye çalışılmalıdır.
- 4- Öğretmenler beslenme sorunu olan çocukları tespit ederek, bu çocukların beslenme problemini çözüme kavuşturmak adına velilerle işbirliği içerisinde girebilirler.

Yine bu araştırmanın sonuçları dikkate alınarak, araştırmacılara aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

- 1- Bu çalışmada Çocuklarda Yeme Davranışları Değerlendirme Ölçeği'nin yalnızca hafif düzeyde otistik özellikler gösteren çocuklara uygulandığı göz önünde bulundurularak, ölçek tüm otizmlili çocuklar ve gelişim geriliği gösteren diğer çocuklara da uygulanabilir ve karşılaştırmalar yapılabilir.
- 2- Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği'yle, yeme davranışlarının sosyal gelişim, duygusal gelişim, bilişsel gelişim ve fiziksel gelişim gibi farklı alanlarla arasındaki ilişkiye bakılabilir ve karşılaştırmalar yapılabilir.
- 3- Anneler ve babalarla yüz yüze görüşülerek, yaşanan diğer yeme davranışı problemleri de dikkate alınarak ölçek daha da geliştirilebilir.
- 4- Çocukların okul öncesi dönemde kazandıkları yeme davranışları, genel olarak anne babanın yeme davranışlarından ve çocuğun gösterdiği yeme davranışlarına karşı sergiledikleri tutumdan etkilenmektedir. Araştırmacılar bunu göz önünde bulundurarak, yeme davranışı problemleri yaşayan çocukların ailelerinin sergiledikleri yeme davranışlarını belirleyerek karşılaştırmalar yapabilir ve bu konuda hazırlayacakları eğitim programlarıyla soruna çözüm önerileri getirebilirler.

- 5- Çocuklarda Yeme Davranışları Değerlendirme Ölçeği, farklı yaş gruplarından çocuklara da uygulanarak farklı örneklemeler üzerinde çalışılabilir.
- 6- Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeğinin Orijinalinde yapılmış olan ve testin her sorusu için 'bu sizin için bir problem midir?' sorusuna yönelik 'evet, hayır' cevaplarını içeren kısımları da kullanılarak çalışılabilir.

Bu araştırmanın sonuçları göz önüne alınarak, Milli eğitim Bakanlığı'na şu önerilerde bulunulabilir;

- 1- Okul öncesi dönemde beslenmenin önemi göz önünde bulundurularak ve bu dönemde olumlu yeme davranışları edinmenin bireysel ve toplumsal açıdan ne kadar önem arz ettiği ele alınarak, okul öncesi dönem çocuklarına olumlu yeme davranışları kazandırabilmek ve bu sayede yeterli ve dengeli beslenme alışkanlıkları kazandırabilmek için, okul müdürlükleriyle işbirliği içine girilmeli ve öğretmenler için hizmet içi eğitim programları hazırlanmalıdır. Bu sayede öğretmenlerin beslenme bilgisi artırılmalı, aile ile iletişime geçerek bu bilgilerini ailelere de aktarması sağlanmalıdır.
- 2- Okullarda hazırlanacak olan aile eğitim programlarıyla, beslenme uzmanları tarafından ailelerle beslenme eğitimi verilmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Açkurt, F., Wetherilt, H., (1991). *Türk Okul Çağı Çocuklarının Büyüme- Gelişme Durumlarının Amerikan Normlarına Göre Değerlendirilmesi*. Beslenme ve Diyet Dergisi, 20, 21–34.
- Akar, A.S. (2006). *Özel ve Resmi Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Dört Altı Yaş Grubu Çocuklarının Beslenme Alışkanlıklarının Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akçay, A. (2008). *Çocukluk Çağı Obezitesinin Kardiyak Fonksiyonlar Üzerine Etkisinin Ekokardiyografik Ve Elektrogardiyografik Yöntemlerle Değerlendirilmesi*. Uzmanlık tezi.
- Akyıldız, N. (2001). *Çocuk Beslenmesi*. İstanbul:Ya-Pa Yayınları.
- Albayrak, H. (1989). *Konya İl Merkezinde Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Beslenme Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alp, H., Altınkaynak, S., Kürkçüoğlu, M. (1991). *Aile ve Toplum*. 1. <<http://www.aile.gov.tr>> adresinden 11.05.2011 tarihinde edinilmiştir.
- Altun, C., Güven, G., Basak, F. ve Akbulut, E. 2005. *Altı-On bir Yas Grubu Çocukların Ağız-Dış Sağlığı Yönünden Değerlendirilmesi*. Gülhane Tıp Dergisi, 47, 114-118.
- American Academy of Pediatrics, (2003). *Policy Statement: Prevention of Pediatric Overweightand Obesity*. Pediatrics, 112, 424-430.
- Anon, (2002) *Toplumun Beslenmesinin Bilinçleştirilmesi*. Ankara: Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü ve H.Ü. Beslenme ve Diyetetik Bölümü İş Birliği ile. <<http://www.beslenme.saglik.gov.tr>> adresinden 13.03.2011 tarihinde alınmıştır.
- Arlı, M., Şanlıer, N., Küçükkömürler, S. ve Yaman, M. (2002). *Anne ve Çocuk Beslenmesi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Armstrong, J. G. & Roth, D. M. (1989). Attachmentand Seperation Difficulties in Eating Disorders: A Preliminary Investigation. International Journal of Eating Disorders, 8, 141-155.
- Arnas, Y. A. 2005. *3-18 Yas Grubu Çocuk ve Gençlerin İnteraktif İletişim Araçlarını Kullanma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi*. The Turkish Online Journal of Educational Technology, 4, 59-66.

- Baranowski, T., Cullen, K.W. & Baranowski, J. (1999). *Psychosocial Correlates Of Dietary Intake: Advancing Dietary Intervention*. Annual Review Nutrition. 19, 17–40.
- Bayhan, P. ve Artan, İ. (2004). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Baysal, A. ve Arslan, P. (2000). *Doğumdan Yetişkinliğe Çocuk Yemekleri Çocuğun Bilinçli ve Sağlıklı Beslenmesi*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Baysal, A. (2004). *Beslenme*. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi
- Birch L. L., Johnson S. L., Andresen G., Peters J. C. & Schulte M. C. (1991). *The Variability of Young Children's Energy Intake*. The New England Journal of Medicine, 324, 232-235.
- Birch, LL. & Fisher, J.O. (1998). *Development Of Eating Behaviors Among Children And Adolescents*, Pediatrics, 101, 539–549.
- Brenowitz, N. & Tuttle, C. (2003). *Development and Testing Nutrition-Teaching Self-Efficacy Scale for Elementary School Teachers*. Journal of Nutrition Education and Behavior, 35, 308-311.
- Brown, R. & Ogden, J. (2004). *Children's Eating Attitudes And Behaviour: A Study Of The Modelling And Control Theories Of Parental Influence*, Health Education Research, 19, 269.
- Byrne, E., Nitzke, S. (2002). *Preschool Children's Acceptance of a Novel Vegetable Following Exposure to Messages in a Storybook*. Journal of Nutrition Education and Behavior, 34, 211-214.
- Bulduk, S., Yabancı, N. ve Demircioğlu, Y. (2002). *Özel Durumlarda Beslenme*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Button, E. J., Loan, P., Davies, J., & Sonuga-Barke, E. J. S. (1997). *Self-esteem, Eating Problems and Psychological Well-Being in A Cohort of Schoolgirls Aged 15-16: A Questionnaire and Interview Study*. International Journal of Eating Disorders, 21, 39-47.
- Carper, J.L., Fisher, J.O. & Birch, L.L. (2000). *Young Girls' Emerging Dietary Restraint And Disinhibition Are Related To Parental Control In Child Feeding*. Appetite, 35, 121-129.
- Cashdan, E. A. (1994). *Sensitive Period For Learning About Food*. Human Nature, 5, 279–291.
- Chamberlin L.A, Sherman S.N, Jain A., Powers S.W. & Whitaker R.C. (2002). *The Challenge of Preventing and Treating Obesity in Low-Income, Preschool Children: Perceptions of WIC Health Care Professionals*. Archives of The Pediatric Adolescent Medicine, 156, 662-668.

- Chen, V.W., Fontham, E., Groves, F.D., Craig, J.F. &Correa, P. (1991). *Cancer IncidenceIn South Louisiana, CancerIn Louisiana*, 7, 1983–1986.
- Cole-Detke, H. & Kobak, R. (1996). *Attachment Process in Eating Disorderand Depression*. *Journal of Consultingand Clinical Psychology*, 64, 282-290.
- Contento, I.R. & Basch, C. (1993). *Relationship Of Mothers' Food Choice CreteriaTo Food Intake Of Preschool Children: Identification Of Family Subgroups, Healt Education*. *Quartel*, 20, 243-259.
- Coon, KA., Goldberg, J., Rogers, B.L. &Tucker, K.L. (2001). *Relationships Between Use Of Television During Meals And Children's Food Consumption Patterns*. *Pediatrics*, 107, 7.
- Coon, KA. &Tucker, K.L. (2002). *Television And Children's Consumption Patterns*. *Minerva Pediatr* 54, 423–436.
- Crockett, J.S. & Sims, L.S.,(1995). *Environmental Influences On Children's Eating*. *Nutrition Education*, 27, 235–249.
- Çam, S. (1994). *Kız Meslek ve Genel Liselerde Okuyan Kız Öğrencilerin Yeme Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çomak, O. (2008). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beslenme Davranışları ve Biyokimyasal Özellikleri İle Akademik Performanslarının İlişkilendirilmesi (Çavdır İlçesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Çopur, M. (2000). *Gıda Teknolojisi*. İstanbul: Ilıcak Matbaası.
- Darıca, N., Abdoğlu Ü. ve Gümüşçü Ş. (1992). *Otizm ve Otistik Çocuklar*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Demirci, M. (2003). *Beslenme*. Tekirdağ: Rebel Yayıncılık.
- Demiröz, S. ve Dinçer, Ç. (2001). *5-6 Yaş Çocuklarının Öz Bakım Becerilerinin Cinsiyet ve Okul Öncesi Eğitim Alma Durumlarına Göre İncelenmesi*. *Milli Eğitim Dergisi*, 150. <<http://yayim.meb.gov.tr>> adresinden 09.10.2010 tarihinde alınmıştır.
- Dennison, B.A., Erb, T.A. & Jenkins, P.L. (2001). *Predictors Of Dietary Milk Fat Intake By Preschool Children*. *Previation Medical*, 33, 536–542.
- Dolan, B. M., Lieberman, S., Evans, C., &Lacey, J. H. (1990). *Family Features Associated With Normal Body Weight Bulimia*. *International Journal of Eating Disorders*, 9, 639-647.
- DSM-IV-TR Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı. Amerikan Psikiyatri Birliği. (2001). Çeviren: Ertuğrul Köroğlu, Ankara

- Er, P. (1999). *T.C. Sağlık Bakanlığı Ankara Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniğine Başvuran Çocukların Annelerinin Bebek Beslenmesi Konusuna İlişkin Bilgi, Tutum ve Davranışları*. Uzmanlık Tezi. T.C. Sağlık Bakanlığı Ankara Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği.
- ERBİL, N., Divan, Z. ve Önder, P. (2006). *Ergenlerin Benlik Kaygısına Ailelerinin Tutum ve Davranışlarının Etkisi*. *Aile ve Toplum*, 3, 8-15.
- Evans, J.& le Grange, D. (1995). *Body Size and Parenting in Eating Disorders : A Comparative Study of The Attitudes of Mothers Towards Their Children*. *International Journal of Eating Disorders*, 18, 39-48.
- Fairburn A. & Christopher G. (1999). *Risk Factors for Anorexia Nervosa*. *Arch Gen Psychiatry*, 56, 468-476.
- Fister, J.O. & Birch, L.L. (1999). *Restricting Access To a Plate Food Affects Children's Behavioral Response, Food Selection and Intake*. *Clinical Nutrition*, 69, 1264-1272.
- Ghaziuddin, M. (2005). *Autism and Pervasive Developmental Disorders, Mental Health Aspects of Autism and Asperger Syndrome*. Jessica Kingsley Publishers, 1, 13-41.
- Güneyli, U. (1986). *Ankara'nın Farklı Sosyo-Ekonomik Yönden Farklı Semtlerinde Bulunan İlkokul Çocuklarının Beslenme Durumları Konusunda Bir Araştırma*. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 15, 31-45.
- Günlü, Z. (2010). *Okul Çağı Çocuklarının Besin Seçimi ve Beslenme Davranışları Üzerinde Reklamların Etkisi*. Yüksel Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hanley, A.J.G., Harris, S.B. & Gittelsohn, J. (2000). *Over-Weight Among Children and Adolescents In A Native Canadian Community*. Prevalence and Associated Factors. *American Journal Of Clinical Nutrition*, 71, 693.
- Hasipek, S. & Sürücüoğlu, M. S. (1994). *Ülkemizde Okul Öncesi Çocuklarda Görülen Beslenme Sorunları ve Beslenmenin Önemi*. Ya-Pa Okul Öncesi Eğitim Yaygınlaştırılması Semineri. Ankara: Ya-Pa Yayınları.
- Hayran, O., Kayhan, M. ve Aksayan, S. (1990). *0-6 Yaş Grubu Çocuklarda Büyüme ve Gelişme ve Beslenme Durumu Üzerine Bir Çalışma*. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 19, 33-43.
- Hearn, M., Baranowski, T., Baranowski, J., Doyle, C., Smith, M., Lin, LS. & Resnicow, K. (1998). *Environmental Influences On Dietary Behavior Among Children: Availability And Accessibility Of Fruit And Vegetables Enable Consumption*. *Health Education*, 29, 26-32.

- Hewitt& Paul L. (1995). *Perfectionism Traitsand Perfectionistic Self-Presentation in Eating Disorder Attitudes, Characteristics, and Sytoms*. International Journal of Eating Disorders, 18 , 317-326.
- İncekaş, S. (2009). *Çocukluk Otizmini Derecelendirme Ölçeği Geçerlik VE Güvenirlik Çalışması*. Uzmanlık Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Karakuş, G. (1992). *Kreş ve Gündüz Bakımevlerine Devam Eden 3-6 Yaş Grubu Çocukların Beslenme Durumları ve Bunu Etkileyen Bazı Etmenler Üzerine Bir Araştırma*. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Karataş, A. (2000). *İstanbul Küçük Yalı Bölgesindeki Sosyo- Ekonomik Yönden Farklı İki İlköğretim Okulu 4. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Beslenme Bilgi Düzeyi İle Büyüme Arasındaki İlişki*. Bitirme Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karwautz, A.,Rabe-Hesketh, S., Zhao, J., Sham, P., Collier, D. A., & Treasure, J. L. (2001). *Individual-Specific Risk Factors For Anorexia Nervosa: A Pilot Study Using A Discordant Sister-Pain Design*. Psychological Medicine, 31, 317-329.
- Kaya, M. (1999). *Ana-Baba Eğitimi Destekli Beslenme Eğitiminin 3-6 Yaş Grubu Çocukların Beslenme Bilgisi ve Davranışlarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaye, W. H., Klump, K. L., Frank, G. K. W., & Strober, M. (2000). *Anorexiaand Bulimia Nervosa*. Annual Review of Medicine, 51, 299-313.
- Kırkıncıoğlu, M. (2003). *Çocuk Beslenmesi*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Köksal, O. (2001). *Gıda ve Beslenme*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.
- Köksal G. ve Gökmen H. (2002). *Çocuk Hastalıklarında Beslenme Tedavisi*. Hatipoğlu Yayınları, 15, 135-157.
- Köroğlu, S. (2009). *Okul Öncesi Dönem 4-6 Yaş Arası Çocuklarda Aileden Kaynaklanan Beslenme Bozukluklarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kutluay ve Merdol, T. (1999). *Okul Öncesi Dönem Eğitimi Veren Kişi ve Kurumlar İçin Beslenme Eğitimi Rehberi*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Laliberté, M., Boland, F. J., & Leichner, P. (1999). *Family Climates: Family Factors Specific to Disturbed Eating and Bulimia Nervosa*. Journal of Clinical Psychology, 55 , 1021-1040.
- Lansky, V. (1997). *Bebek ve Çocuklarda Beslenme*. İstanbul: Papirüs Yayınları.

- Latzer, Y., Hochdorf, Z., Bachar, E., & Canetti, L. (2002). *Attachment Style and Family Functioning as Discriminating Factors in Eating Disorders*. *Contemporary Family Therapy*, 24, 581-599.
- Lawatsh, E. D. (1990). *A Comparison of Two Teaching Strategies on Nutrition Knowledge, Attitudes and Food Behavior of Preschool Children*. *Society for Nutrition Education*, 22, 117.
- Lee, M.M. & Huang, S. (2001). *Immigrant Women's Health: Nutritional Assessment And Dietary Intervention*. *West J Med*, 175, 133-137.
- Leşkeri, N. (1989). *Yuvaya Devam Eden 3-6 Yaş Grubu Çocukların Beslenme Durumları ve Bu Durumu Etkileyen Faktörler*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü.
- Macaux, A.L.B. (2001). *Eat To Live or Live To Eat? Do Parents and Children Agree?* *Public Health Nutrition*, 4, 141-146.
- Maestro S., Muratori F. & Cavallaro M.C. (2002). *Attentional Skills During The First 6 Months of Age in Autism Spectrum Disorders*. *Child Adolesc. Psychiatry*, 41, 1239-1245.
- Maner, F. (2001). *Yeme Bozuklukları*. *Psikiyatri Dünyası*, 5, 130-139.
- Matheson, D., Spranger, K. & Saxe, A. (2002). *Preschool Children's Perceptions of Food and Their Food Experiences*. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 34, 85-92.
- Merdol, K.T. (2008). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Beslenmesi*. Ankara: Klasmat Matbaacılık.
- Mermer, M. (2003). *Kreşe Devam Eden 3-6 Yaş Çocuklarının Beslenmeye İlişkin Tutum ve Davranışlarında Ailenin Rolü*. Bilim Uzmanlığı Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Neumark-Sztainer, D., Hannan, P.J., Story, M., Croll, J. & Perry, C. (2003). *Family Meal Patterns: Associations With Sociodemographic Characteristics And Improved Dietary Intake Among Adolescents*. *J Am Diet Associations*, 103, 317-322.
- Oktay, A. (1990). *Türkiye'de Okul Öncesi Eğitim*. *Eğitim Bilimleri Dergisi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 2.
- Özalp, İ., Güneral, P. ve Avcioğlu, E., (1988). *Gülveren Gecekondulu Bölgesindeki Kız Adölesanlarda Serum, Çinko, Magnezyum, Bakır Düzeylerinin Diyet İle İlişkisi*. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 17, 207- 220.
- Özbey, Ç. (2008). *Çocuk Eğitiminde Yapılan Hatalar*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

- Özkan, B.T. ve Erdemir, G.(2007). *Oyun ve Okul Çocukluğu Çağında Beslenme*. Türkiye Klinikleri J Pediatr Science, 7, 120-123.
- Özmert, E., Yurdakök, K. ve Laleli, Y. (2003). *Ankara'da İlkokul Çocuklarında Kan Kurşun Düzeyi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 46, 20-23.
- Poyraz, H. (1987). *Anaokulu-Anasınıflarının Beslenme Programları ve Öğretmenlerinin Beslenme Eğitimi Alanındaki Bilgileri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Roedder L. D., Sternthal, B. & Calder, J. B. (1983). *Attitude – Behavior Consistency in Children's Responses to Television Advertising*. Journal Of Marketing Research, 20, 337 – 349.
- Rolls, B.J., Engel, D. & Birch, L.L. (2000). *Serving Portion Size Influences 5-Year-Old But Not 3-Year-Old Children's Food Intakes*. J. Am. Diet. Associations, 100, 232- 234.
- Rossiter, R. J. (1979). *Does Television Advertising Affect Children*. Journal Of Advertising Research, 19, 49 – 54.
- Serpemen, M. (1999). *Çocuklara Yönelik Reklamlar ve Çocuklarda Tüketim Alışkanlıkları*. Cumhuriyet Ve Çocuk 2. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi. Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Singer, M.R., Moore, L.L., Garahie, E.J. & Ellison, R.C. (1995). *The Tracking Of Nutrient Intake In Young Children: The Framingham Children's Study*. Am J Public Health, 85, 1673–1677.
- Skinner, J.D., Carruth, B.R., Wendy, B. & Ziegler, P.J. (2002). *Children's Food Preferences: A Longitudinal Analysis*. J Am Diet Associations, 102, 1638–1647.
- Steiger, H., Liquornik, K., Chapman, J., & Hussain, N. (1991). *Personality and Family Disturbances in Eating-Disorder Patients: Comparison of "Restricters" and "Bingers" to Normal Controls*. International Journal of Eating Disorders, 5, 501- 512.
- Steptoe, A., Pollard., T.M. & Wardle, J. (1995). *Development Of A Measure Of The Motives Underlying The Selection Of Food: The Food Choice Questionnaire*. Appetite, 25, 267- 284.
- Swarr, A. E. & Richards, M. H. (1996). *Longitudinal Effects of Adolescent Girls' Pubertal Development, Perceptions of Pubertal Timing, and Parental Relations on eating Problems*. Developmental Psychology, 32, 636-646.
- Tosun, N. Z. (1991). *Çocuklara Yönelik Reklamların Etkileri ve Bir Araştırma*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Toyran, M. (2000). *Televizyon İzlemenin İlkokul Çocukları Üzerindeki Bazı Fiziksel ve Psikososyal Etkilerinin İncelenmesi*. Uzmanlık Tezi. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Tripp, S. (2001). *Early Childhood: Nutrition Journal of Nutrition Education*. Hamilton, 180, 2.
- Ünüsân, N. (2001). *Okulöncesi Çocukların Yeme Problemlerinin İncelenmesi*. Çocuk Forumu Dergisi, 4,1.
- Vereecken, C., Huybrechts, I., Maes, L. and Henauw S. D. (2008). *Food Consumption Among Preschoolers. Does the School Make a Difference?*, 3, 723- 726.
- Veugelaers, P. J. , Fitzgerald A. L. (2005). Prevalance of and Risk Factors For Childhood Overweight and Obesity. *C. M.A. J. , 173(6) 607–613.*
- Volkmar F.R., Lord C., Klin, A. & Cook, E. (2002). *Autism and the Pervasive Developmental Disorders*. Child and Adolescent Psychiatry, a Comprehensive Textbook, 46, 12-14.
- Wade, T. D., & Lowes, J. (2002). *Variables Associated With Disturbed Eating Habits and Overvalued Ideas About the Personal Implications of Body Shape and Weight in A Female Adolescent Population*. International Journal of Eating Disorders, 32, 39-45.
- Wardle, J., Herrera, M.L., Cooke, L. & Gibson, E.L. (2003). *Modifying Children's Food Preferences: The Effects Of Exposure And Reward On Acceptance Of An Unfamiliar Vegetable*. Eur J Clinical Nutrition, 57, 341–348.
- Wardlaw, G. (2003). *Contemporary Nutrition Issues and Insights*. New York: Published. By Grow.
- Watt R.G, Dykes J. & Sheiham A. (2001). *Socio-Economic Determinants of Selected Dietary Indicators in British Pre-school Children*. Public Health Nutrition, 4, 1229-1233.
- Xie ,B., Gilliland, F.D., Li, Y.F. & Rockett, H.R. (2003). *Effects Of Ethnicity, Family Income And Education On Dietary İntake Among Adolescents*. Prevation Medical, 36, 30–40.
- Yalçın, N. (1992). *Gecekondu Bölgesinde Bebekleri Besleme Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma*. Bilim Uzmanlığı Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yardımcı, H. (1992). *İlkokul Çağında Çocuğu Olan Annelerin Beslenme Bilgi Düzeylerinin Saptanması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

Ek 1. İstanbul Valiliği İzin Belgesi

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/13689
Konu : Anket (Hatice ÜNLÜ)

01.02/2011

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

- İlgi : a) Valilik Makamının 28/01/2011 tarih ve 18.580/12474 sayılı Oluru.
b) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
c) Marmara Üniversitesi'nin 18/01/2011 tarih 298 sayılı yazısı.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Öğretmenliği Yüksek Lisans programı öğrencisi Hatice ÜNLÜ'nün, ek listede isimleri yazılı ilçelerdeki anasınıflarında uygulanmak üzere "Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeğinin Uyarlanması ve Okul Öncesi Dönem Normal Gelişim Gösteren Çocuklar ile Yaygın Gelişimsel Bozukluğu Bulunan Çocukların Yeme Davranışlarının Karşılaştırılması" başlıklı anket çalışması yapma istekleri İlgi (a) Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, gereğinin İlgi (a) Valilik Oluru doğrultusunda, gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Mustafa USLU
Müdür a.
Müdür Yardımcısı V.

EKLER :

- 1- İlgi (a)Valilik Oluru.
- 2- Liste
- 3- Anket soruları

İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü C Blok (Kültür Bölümü)
Büyük Postane Sk. No: 70 Sirkeci - Fatih / İSTANBUL
Tel (Santral): (0212) 5192853 / 339, 340, 341
Direkt: (0212) 4550677

EGİTİMDE REFORM
Daha aydınlık

EGİTİME
%100

Ek 2. Kişisel Bilgi Formu

Annenin Yaşı
Babanın Yaşı
Annenin Eğitim Durumu
Babanın Eğitim durumu
Ailenin Gelir Düzeyi
Çocuğun Doğum Tarihi
Çocuğun Cinsiyeti

Ek 3. Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği

Çocuğun Yaşı _____ (Yıl) / _____ (Ay)

Cinsiyeti K E

Aşağıdakiler hangi sıklıkta gerçekleşmektedir?	Hiçbir Zaman	Nadiren	Arasına	Sıklıkla	Her Zaman	Bu sizin için bir problem midir?	
1- Çocuğum yemeği yaşından beklenildiği şekilde çiğner	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
2- Çocuğum yemek masasını hazırlamaya yardım eder	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
3- Çocuğum yemeklerde televizyon seyrederek	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
4- Çocuğum yemeğini yemezse ben yediririm	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
5- Çocuğumun yemeğini yemesi yarım saatten fazla vaktini alır	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
6- Akrabalar çocuğumun yemesi ile ilgili şikayetlerde bulunur	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
7- Çocuğum yemek yemekten zevk alır	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
8- Çocuğum istememesi gereken yiyeceği ister	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
9- Çocuğum yaşından beklenildiği gibi kendisini doyurur	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
10- Çocuğum yemek zamanı öğürür	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
11- Çocuğumun yeterli yediği konusunda içim rahat	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
12- Yemek zamanlarımızın stresli olduğunu düşünüyorum	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
13- Çocuğum yemek zamanında kusar	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
14- Çocuğum sormadan yemek aralarında yiyecek yer	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
15- Çocuğum yemek masasına çağırıldıktan 1-2 dakika sonra gelir	1	2	3	4	5	Evet	Hayır

Aşağıdakiler hangi sıklıkta gerçekleşmektedir?	Hiçbir Zaman	Nadiren	Arasıra	Sıklıkla	Her Zaman	Bu sizin için bir problem midir?	
16- Çocuğum yemek zamanı tıkanır	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
17- Çocuğum yemeğini çabuk çabuk yer	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
18- Çocuğum izin verilmediğinde kendisine yiyecek hazırlar	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
19- Çocuğum yemediğinde üzülürüm	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
20- Çocuğum evde yememesi gereken yiyecekleri yer	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
21- Çocuğum farklı tatlardaki yiyecekleri yer	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
22- Çocuğum yemek zamanı yemez ise ara öğünlerde yemesine izin veririm	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
23- Çocuğum yaşından beklenildiği şekilde çatal kaşık bıçak kullanır	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
24- Çocuğum arkadaşların evinde yememesi gereken yiyecekleri yer	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
25- Çocuğum öğün aralarında yemek yemek ister	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
26- Yemek zamanlarımızı düşündüğümde üzülüyorum	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
27- Çocuğum abur cubur yiyecekler yer	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
28- Çocuğum yiyecekleri ağzında bekletir	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
29- Akşam yemeğinde çocuğumun sunulan yiyecekler arasından seçim yapmasına izin veririm	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
30- Çocuğumun yemek etki davranışları eşimi üzer	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
31- Çocuğumuzun ne kadar yemek yemesi gerektiği hususunda eşimle aynı fikirdeyim	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
32- Çocuğum yemek sırasında eşimle olan sohbetimiz keser	1	2	3	4	5	Evet	Hayır

Aşağıdakiler hangi sıklıkta gerçekleşmektedir?	Hiçbir Zaman	Nadiren	Arasına	Sıklıkla	Her Zaman	Bu sizin için bir problem midir?	
33- Yemek sırasında eşimle ben huzursuzuzdur	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
Eğer bekar bir ebeveyn iseniz 34. Soruyu atlayın							
34- Çocuğum üzgün olduğu zamanlarda yemek yer	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
35- Çocuğum aç olduğunu söyler	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
36- Çocuğum çok yemek yerse şişmanlayacağını söyler	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
37- Çocuğum masayı temizlemeye yardım eder	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
38- Çocuğum yiyecek saklar	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
39- Çocuğum yemek masasına oyuncaklarını veya kitaplarını getirir	1	2	3	4	5	Evet	Hayır
Eğer tek çocuğunuz varsa 40. soruyu atlayınız							
40- Çocuğumun yeme davranışları diğerk çocuklarımızı üzer	1	2	3	4	5	Evet	Hayır